



# AKTIVIZAM U ZAJEDNICI

Uputstvo o dobrim  
praksama aktivizma u zajednici

2020



Ovaj grant financiran je od strane projekta “Podrška Luksemburga za civilno društvo na Kosovu”, financiranog od strane Vlade Velikog Dukata Luksemburga a menadžiranog od strane Kosovske Fondacije za Civilna Društva (KFCD).

Sadržaj i date preporuke ne predstavljaju zvaničan stav Vlade Velikog Dukata Luksemburga i Kosovske Fondacije za Civilna Društva (KFCD).





## AKTIVIZAM U ZAJEDNICI

Izdavač : EC Ma Ndryshe

Autor: Flaka Xërxa Beqiri

UL. Fehmi Ladrovci, Br. 94, Prizren

Bulevard Majke Tereze, H 30 B1 Nr. 5, Priština

[www.ecmandryshe.org](http://www.ecmandryshe.org) & [info@ecmandryshe.org](mailto:info@ecmandryshe.org)

029-222-771 & 038-224-967

2020

## **S A D R Ž A J :**

1. Uvod – cilj i metodologija sastavljanja priručnika
2. Opšti opis projekta, cilja i objektivna, geografsko prostiranje aktivnosti, ciljne grupe
3. Realizacija inicijativa aktivizma – tekstualan i grafički opis inicijativa aktivizma
4. Lista realizovanih inicijativa
5. Prezentiranje dobrih primera kao i onih manje dobrih, u upoređenju sa uspešnim slučajevima u regionu i u svetu.
6. Zaključci i preporuke
7. Za EC

A yellow sticky note is attached to the left side of a white grid background. The note has a jagged bottom edge and contains a large black handwritten number '1'.

1

UVOD

## 1. Uvod – cilj i metodologija sastavljanja uputstva

### 1.1. Cilj i objektivni uputstva

Ovo uputstvo, ima za cilj zbir glavnih aktivnosti projekta “Ruralni Akt (RuralAct) – aktivizma mladih u ruralnim zonama Kosova”, obuhvatajući ovde prezentacije i predavanja održana po školskim ustanovma, ostvarivanje komponente vaspitanja - škole o aktivizmu, ostvarene aktivnosti na terenu kao i preduzete inicijative od strane učenika. Putem evaluacije očekivanja od realizacije inicijativa na terenu, uputstvo kategoríše dobre prakse kao i one manje dobre, kako bi podstakli čitaoce u doživljavanju priče uspeha.

Objektiv uputstva “AKTIVIZACIJA U ZAJEDNICI - Knjigica o dobrim praksama u zajednici”, je pronalaženje modaliteta za podsticaj aktivizma i voluntarizma u zajednici sa naglaskom na mlade u ruralnim zonama Kosova, putem rasklapanja postignutih rezultata tokom projekta i prezentovanja dobrih primera i dobrih praksi iz regiona i sveta.

### 1.2. Metodologija

Uputstvo je sastavljeno prema kvalitativnoj metodi istraživanja, Qualitative Reseach Methodology, koja konsistira u specificiranju situacija odabirajući kao sredstvo intervju, diskusije, analize i observacije. Razlog za odabir ove metode istraživanja sastoji se u činjenici što se kvalitativna metoda pokazala najuspešnijom kada se radi o istraživanjima socijalnih pitanja, generišući pomenute rezultate a ne brojeve, račune.

U cilju prikazivanja dostignuća projekta “Ruralni Akt (RuralAct) – aktivizam mladih u ruralnim zonama Kosova”, tokom vremena prostiranja za njegovu implementaciju, deo metodologije za ovu publikaciju je i sistematski dokumenat ostvarenih aktivnosti tokom realizacije ovog projekta.

U sadejstvu sa osobljem projekta, izvršena je sistematizacija svih ostvarenih aktivnosti, obuhvatajući ovde i vreme prostiranja aktivnosti, njegov tekstualan opis, njegov grafički opis, lokaciju kao i očekivanja učesnika. Prezentovani podaci u ovom uputstvu, ne prikazuju neophodno sve aktivnosti projekta.

Imajući za cilj kategorizaciju dobrih praksi

kao i onih manje dobrih, iz reda inicijativa koji su proizašli od zajednice (Do's and Don'ts), u sklopu primenjene metodologije, odabrano je i istraživanje dokumenata sa relevantnim temama, a posebno zbir dobrih praksi u regionu i u svetu.

### 1.3. Tematike

Zadržavajući okvir cilja objektiva samog projekta, uputstvo se kategoriše na sledeće tematike koje sačinjavaju i strukturu samog dokumenta:

- ⊙ Susreti u zajednici
- ⊙ Anketiranje sa učenicima srednjih škola
- ⊙ Informativne prezentacije po srednjim školama Kosova
- ⊙ Dizajniranje programa i realizacija Škole za Ruralni Aktivizam
- ⊙ Realizacija inicijativa aktivizma
- ⊙ Osnivanje grupa po zajednicama
- ⊙ Mentorstvo inicijativa aktivizma i novih grupa
- ⊙ Realizacija foruma partneriteta između grupa zajednice
- ⊙ Prezentacija dobrih praksi aktivizma u zajednici, u regionu i u svetu

- ⊙ Prezentacije storija/priča uspeha / Do's and Don'ts
- ⊙ Preporuke.

### 1.4. Očekivanja nakon objavljivanja uputstva

Tokom objavljivanja ovog uputstva, javnost koja se cilja biće informisana u vezi sa ciljevima i objektivima projekta "Ruralni Akt (RuralAct) – aktivizam mladih u ruralnim zonama Kosova", izazovima, dostignućima a i otkazivanju inicijativa / preduzetih aktivnosti tokom vremena prostiranja ovog projekta. Najznačajnije je, što će uputstvo informisati širu zajednicu sa naglaskom na mlade, o značaju aktivizma mladih i njihovog doprinosa u transformaciji koju može pretrpeti jedan prostor, sredina, selo ili urbana zona; mogućnosti povećanja potencijala aktivizma na način mišljenja kod nas kao društvo; dostignuća putem konkretnih intervencija za dobrobit zajednice itd.

Upoređujuće analize sa uspešnim slučajevima u regionu i u svetu, imaju za cilj, stimulisanje mladih za izraženiji aktivizam u buduće, za njihovu stimulaciju radi dostiza-

-nja jedne više performancije, samo-analiza o prednostima i nedostacima tokom ostvarivanja inicijativa preduzetih od njih, podsticaju za organizovanje zajednice o preduzimanju reformi i socio-kulturnog razvoja itd.



A vertical yellow paper strip with a torn bottom edge, serving as a background for the number 2.

2

O PROJEKTU

## 2. Opšti opis projekta, cilja i objekta, geografsko prostiranje aktivnosti, ciljne grupe

### 2.1. Oko projekta "Ruralni Akt (RuralAct) – aktivizam mladih u ruralnim zonama Kosova"

Projekat "Ruralni Akt (RuralAct) – aktivizam mladih u ruralnim zonama Kosova" je imao za cilj da doprinese nivou smanjenja socijalnih isključenja mladih u ruralnim zonama povećavajući mogućnosti za njihovo angažovanja u inicijative aktivizma, voluntarizma i vankurikularnih aktivnosti.

Glavni korisnici projekta smatraju se : mladi (devojke i dečaci) u ruralnim zonama Kosova različitih etničkih pripadnosti. Dok, za implementaciju projekta obuhvaćeni su stranke raznih instanci, obuhvatajući ovde: opštinske institucije, srednje škole, odbore sela, organizovane grupe zajednica, organizacije civilnog društva, ne-formalne grupe i lokalni mediji.

### 2.2. Sastavni Ciklusi i geografsko prostiranje

Projekat "Ruralni Akt (RuralAct) – Aktivi-

cija mladih u ruralnim zonama Kosova" ostvaren je po ciklusima, različitih geografskih prostiranja, obuhvatajući sledeće opštine:

#### CIKLUS I



Opština Prizren  
Opština Dragaš  
Opština Suva Reka  
Opština Mamuša  
Opština Đakovica  
Opština Mališevo  
Opština Orahovac

#### CIKLUS II



Opština Peć  
Opština Dečan  
Opština Junik  
Opština Klina  
Opština Istog

#### CIKLUS III



Opština Gnjilane  
Opština Uroševac  
Opština Štimlje  
Opština Kačanik  
Opština Kamenica  
Opština Elez Han  
Opština Štrpce

## CIKLUS IV



Opština Drenas  
Opština Ljipljan  
Opština Mitrovica  
Opština Obilić  
Opština Skenderaj  
Opština Vučitrn

## CIKLUS V



Opština Priština  
Opština Podujevo  
Opština Kosovo Polje

učesnika. Odnosno, od predavanja realizovanih po školama, u prvom ciklusu pridobilo je 455 učenika, u drugom ciklusu 305 učenika, u trećem ciklusu 570 učenika, u četvrtom ciklusu 285 učenika i u petom ciklusu 270 učenika. Za ovu aktivnost dobijena je saglasnost od strane MONT-a još na početku primene projekta, obezbeđene su saglasnosti od strane Opštinskih Direktorata za Obrazovanje u dotičnim opštinama i prezentacije su koordinirane sa direktorima škola.



### 2.3. Glavne Aktivnosti projekta "Ruralni Akt (Rural Act) – Aktivizacija mladih u ruralnim zonama Kosova"

Glavne aktivnosti "Ruralni Akt (Rural Act) – Aktivizam mladih u ruralnim zonama Kosova" procenjuju se kao :

#### PREZANTIRANJE PROJEKTA PO ŠKOLAMA:

Predavanja o značaju aktivizma i voluntarizma kao i opšte informacije o projektu ostvarena su u 24 opština, obuhvatajući ovde 60 škola sa ukupno 1.885

	CIKLUS I	CIKLUS II	CIKLUS III	CIKLUS IV	CIKLUS V
	230	163	252	163	153
	255	142	318	122	117




## REALIZACIJA ŠKOLE ZA AKTIVIZAM:

U vezi sa ciljnim opštinama ostvarena su ukupno pet ciklusa Škole za Aktivizam.

Ovi ciklusi za edukaciju o aktivizmu ostvareni su u toku tri dana sa ciljem da bi učenici učesnici bili obavješteni o određenim temama za aktivizam, predavanja od strane dotičnih stručnjaka i rad po grupama koji su monitorisani od strane mentora odgovarajućih oblasti.

Statistički, obuhvaćeni u pet ciklusa Škole za Aktivizam, rezultira da su: 150 mladih učesnika, 15 predavača različitih tema, 15 trenera i mentora kao i 25 osnovanih grupa.

Kao formacija, Škola za Aktivizam je imala sledeće organizacione stubove :

-  Obuke i predavanja o aktivizmu
-  Realizaciju inicijativa samoaktiviziranja
-  Osnivanje novih grupa zajednica

Neke od tema koje su elaborisane tokom raznih ciklusa Škole za Aktivizam su:

- Voluntarizam i aktivizam među mladima
- Odgovor mladih o klimatskim promenama
- Uloga mladih u planiranju , aktivizam i sveobuhvatnost
- Metode istraživanja, zakonski akti i odnosi sa javnošću i medijima.



## INFORMATIVNI SKUPOVI

Na završnim forumima pet dotičnih ciklusa Škole za Aktivizam izvršena je rekapitulacija celokupnog procesa preko kojeg su prošli učesnici, od učestvovanja u ciklusu za edukaciju, predloga i pojmanja inicijativa pa sve do njihove realizacije. Tokom informacionih susreta izvršen je zbir ostvarenih inicijativa kao i onih koji su u procesu.

Forumi su poslužili i za certifikaciju učesnika koji su uspešno završili “Školu za osposobljavanje mladih za aktivizam u zajednici”. Među najznačajnijim ciljevima na ovim susretima bilo je iniciranje dalje saradnje između institucija obuhvaćenih u procesu i učenika koji su dali svoje predloge za određene intervencije a sa ciljem kako bi dali svoj doprinos u zajednici.



## ZAČECI AKTIVIZMA – INICIJATIVE

Nastave iz ciklusa edukacija o aktivizmu i identifikacija problema zajednice iz kojih dolaze, rezultiralo je u pojmljenju i realizaciji jednog broja inicijativa preduzetih od strane učenika koji su aktivno bili uključeni u projektu.

Mreža inicijativa preduzetih tokom dvogodišnjeg razvoja projekta obuhvatili su 26 Opština i 18 ruralnih zona. Ukupno je ostvareno 88 inicijativa aktivizma koje, u zavisnosti od vrste prirode problema, variraju u zavisnosti od sadržaja i formaciji. Uopšteno, ostvarene inicijative se mogu kategorisati u : neposredne intervencije, zvanične zahteve, peticije, obuke, kampanje osvješćivanja i kulturne aktivnosti. S toga, rezultira da je obuhvaćeno neposredno u ovim inicijativama 1.350 lica dok je, indirektnih korisnika oko 15.000 lica.

S obzirom da je svaka od ovih realizovanih inicijativa rasklopljena po socijalnim mrežama, smatra se da su one postigle uticajnost kod 338.922 lica. Ovaj priručnik obuhvata jedan znatan broj ostvarenih inicijativa, koje se podudaraju sa neposrednim intervencijama.



### 2.3. Glavna dostignuća projekta “ Ruralni Akt (RuralAct) – aktivizam mladih u ruralnim zonama Kosova“

Polazeći od anketiranja obavljenog na početku projekta a nastavljajući i u toku njegove implementacije, proizilazi da mladi veoma malo imaju mogućnosti da budu deo procesa koji mogu da poboljšaju život u zajednici.

Njima nije pružena prava mogućnost informisanja o aktivizmu i voluntarizmu. Projekat je kao glavni problem identifikovao činjenicu da mladi Kosova, a posebno oni iz ruralnih zona, obično deluju unutar svojih lokaliteta i nemaju mogućnost za izlaganje sa mladima ostalih opština. S toga, ovaj projekat je omogućio mladima-učesnicima kao i onima koji su neposredno pridobili od realizacije inicijativa za aktivizam, da budu svesniji o njihovoj ulozi u zajednici, mogućnosti za donošenje odluka a i da bi uticali na razne procese u njihovim

zajednicama ali, i da bi sadejstvovali sa značajnim institucijama mesta odakle oni i dolaze.

Takođe, projekat je uticao na socijalizaciju i razmenu različitih iskustava između učenika različitih zona, koji su uspeli da stvore neformalne grupe zajednica koje će nastaviti da funkcionišu i nakon završetka projekta “Ruralni Akt“.

Statistički i programatički smatra se da je projekat uspeo da postigne i to :

- ▶ Preko 150 mladih i mlade sa ruralnih zona koji su osposobljeni to su nosioci ili su deo inicijativa za aktivizam na nivou zajednice u kojima oni žive;
- ▶ Preko 50 inicijativa za aktivizam u ruralnim zonama koje su poboljšali kvalitet života zajednice putem adresiranja specifičnih potreba stanovnika;
- ▶ Hiljadama mladih angažovanih na realizaciji inicijativa za aktivizam i stotinu njih koji su deo novih grupa zajednice (ili postojećih grupa) ;
- ▶ Preko 20 novih osnovanih grupa zajednice
- ▶ Povećane mogućnosti za angažovanje mladih u ruralnim zonama u inicijativama za aktivizam, voluntarizam, van-kurikularnim aktivnostima;

A vertical yellow paper strip with a torn bottom edge, serving as a background for the number 3.

3

INITIATIVE



INTERVENISAN  
JE „UČIONICA  
U PRIROD“,  
OSNOVNE  
ŠKOLE „EMIN  
DURAKU“



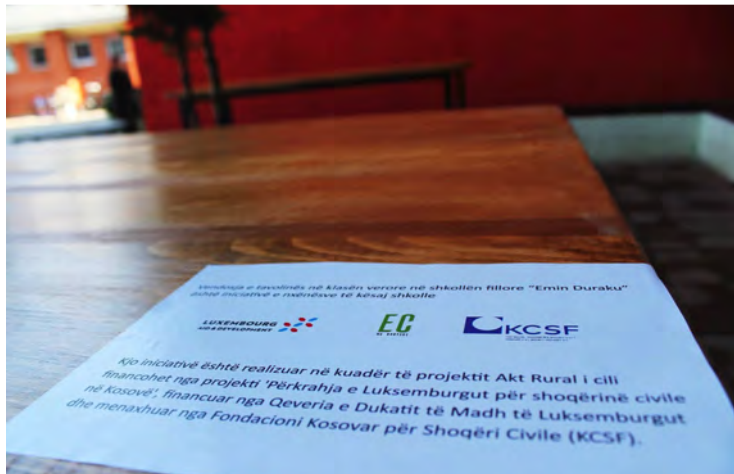
PRIZREN



## INTERVENISANJE „UČIONICA U PRIRODI“, OSNOVNE ŠKOLE „EMIN DURAKU“ PRIZREN

“EC Ma Ndryshe” je, na zahtev osnovne škole "Emin Duraku" u Prizrenu, postavio dva stola u prostoru namenjenog za održavanje nastave u prirodi. Pošto su u ovom delu nedostajale klupe, oslanjajući se na zahtev učenika i osoblja škole, “EC Ma Ndryshe” je postavio dve takve klupe i tako je omogućio realizaciju nastave u otvorenom ambijentu za učenike ove škole.

Održavanje nastave u otvorenom ambijentu pokazalo se kao produktivnim i to sa više aspekata. Studije su pokazale da su na ovaj način učenici obuhvaćeni u nastavnom procesu sa jednim većim motivom i sa većom kreativnošću. Nastava u prirodi ustvari podstiče i društveno sadejstvo poboljšavajući odnose između učenika tokom procesa nastave.





BIBLIOTEKA ZA  
OSNOVNU ŠKOLU  
„MOTRAT  
QIRIAZI“ &  
„NAZIM  
KOKOLLARI“



PRIZREN



## **BIBLIOTEKA ZA OSNOVNU ŠKOLU „MOTRAT QIRIAZI“ & "NAZIM KOKOLLARI", PRIZREN**

Škole “Motrat Qiriasi” i “Nazim Kokolari”, u Prizrenu, su podneli zahtev za snabdevanje školskim knjigama za njihove biblioteke, s obzirom da nedostaje jedan veliki broj naslova koji su školskom kurikulum predviđeni da se čitaju. Svoje zahteve ove škole su podnele Gradskoj Biblioteci i Američkom uglu/Kutku u Prizrenu s toga, EC u saradnji sa ovom institucijom omogućio je snabdevanje sa naslovima koje su predložili same škole. Ovom inicijativom EC smatra da je ovako izvršio uticaj u poboljšanju esencijalnih uslova za razvoj nastave u ovim školama, pozivajući istovremeno ove institucije kako bi promovisali čitanje kod mladih putem obogaćivanja školskih biblioteka.





POSTAVLJANJE  
BIOLOŠKIH FILTERA  
VAZDUHA U  
LABORATORIJU  
OSNOVNE ŠKOLE  
„IBRAHIM FEHMU“,



PRIZREN

## POSTAVLJANJE BIOLOŠKIH FILTERA VAZDUHA U LABORATORIJI OSNOVNE ŠKOLE „IBRAHIM FEHMU“, PRIZREN

U tri školska kabineta “Ibrahim Fehmiu”u Prizrenu, postavljene su mahovine kao biološki filteri za vazduh. Imajući u obzir da su mahovine značajni za suzbijanje zagađivača vazduha kao što su prašina i drugi agensi ili kao što su čestice dima, buđanje i hemijski gasovi, EC je u saradnji sa učenicima i nastavnicima škole “Ibrahim Fehmiu” odlučio da postavi ove filtrante.

Biološki filtranti vazduha kao što su mahovine imaju jednu veliku ulogu i u uređenju temperature prostora osvežavajući tako vazduh putem uređenja nivoa vlažnosti. Ovo su jedni od najinteresantnijih i najkorisnijih atributa mahovina koje mogu da absorbuju vlažnost iz vazduha kada je vlažnost visoka a zatim ponovo da ispusti vazduh kada je vlažnost niska. S toga se ova intervencija ocenjuje kao veoma važna za poboljšanje kvaliteta vazduha i doprinos za jedno bolje zdravlje učenika koji frekventuju ove prostore.





POSTAVLJANJE  
KLUPA U  
DVORIŠTU  
OSNOVNE ŠKOLE  
„GRNČARE“ U  
GRNČARU



PRIZREN

## POSTAVLJANJE KLUPA U DVORIŠTU OSNOVNE ŠKOLE „GRNČARE“ U GRNČARU – PRIZREN

Nakon održanih susreta sa mladima u selu Grnčare, identifikovano je da nedostaju klupe u slobodnim prostorima dvorišta Osnovne Škole „Grnčare“. Imajući u vidu značaj korišćenja ovih zelenih površina za vreme zadržavanja učenika u školu kao i mogućnosti za realizaciju raznih aktivnosti u otvorenom prostoru EC je preduzeo inicijativu za postavljanje klupa u dvorištu ove škole. Postavljene klupe će pomoći mladima za njihovu međusobnu socijalizaciju a i korišćenju ovih prostora za diskusije u toku slobodnog vremena, van-kurikularnih aktivnosti.



[https://www.facebook.com/ecmandryshe/  
videos/247789599590527/](https://www.facebook.com/ecmandryshe/videos/247789599590527/)





POZORIŠNA  
PREDSTAVA U  
SREDNJOJ STRUČNOJ  
ŠKOLI „AVDYLV  
RAMAJ“ ŠIROKO &  
“VASO PAŠ  
ŠKODRANI” LEŠAN



SUVA REKA

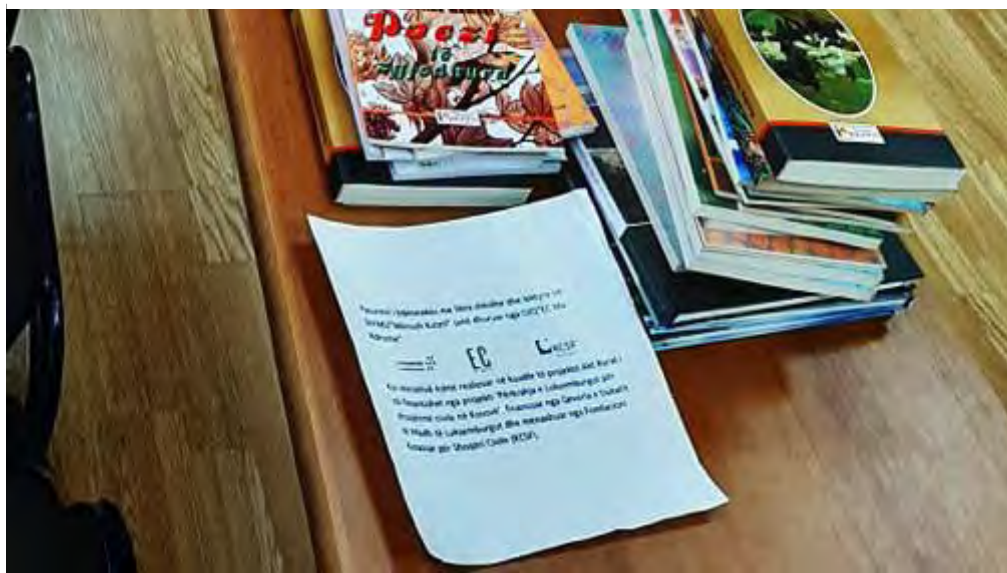




## **POZORIŠNA PREDSTAVA U SREDNJOJ STRUČNOJ ŠKOLI „AVDYLIJ RAMAJ“, ŠIROKO & "VASO PAŠ ŠKODRANI", LEŠAN - SUVA REKA**

Interesovanje za rodna i socijalna pitanja su istakla potrebu za tretiranje ovih tema uz organizovanje kulturnih aktivnosti, odnosno preko pozorišnih predstava koje kao temu imaju pravo žena na nasleđe, rodnu ravnopravnost i prava deteta. Oslanjajući se na veliku potrebu kako bi ove teme bile tretirane još u začetku vaspitanja mladih, EC je organizovao ovu pozorišnu predstavu u Osnovnoj Školi „Vaso Paš Škodrani“ u Lešanu i u osn.šk. „Abdyl Rama“, u Široku, Opštine Suva Reka. Učenici pomenutih škola su imali priliku da vide jednu scenu gde se tretiraju pomenute teme a i da budu deo jedne diskusije gde su mogli da postavljaju pitanja a i da dobiju nove informacije o zaštiti njihovih prava i o rodnoj ravnopravnosti. Pomenuta predstava je realizovana u režiji Ekrema Sopija, dramaturga Albana Muje i glumaca Valmira Hotija i Ljabinota Ljajčija.





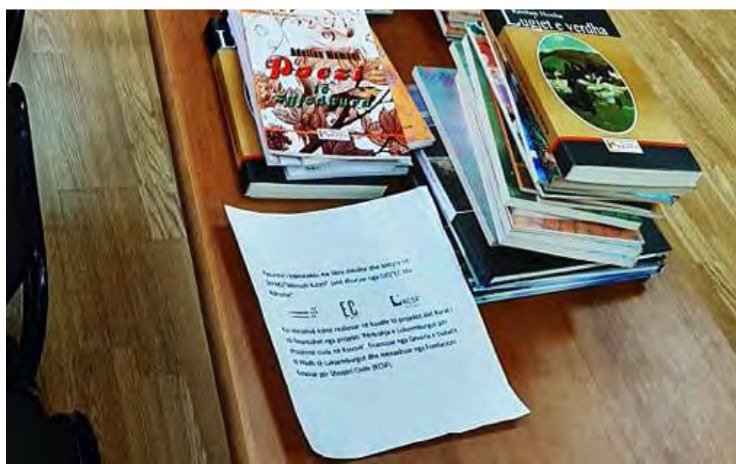
DOKLANJANJE  
 KNJIGA ZA  
 ŠKOLU  
 „MITRUŠ  
 KUTELI“



PRISHTINA

## POKLANJANJE KNJIGA ZA ŠKOLU „MITRUŠ KUTELI“, PRIŠTINA

Škola “Mitruš Kuteli” u Prištini, nakon susreta koji je imala sa EC- om ukazala je na svoju zabrinutost zbog nedostatka mnogobrojnih naslova u biblioteci ove škole. Oslanjajući se na zabrinutost učenika ove škole zbog nedostatka informacija i pristupa školskoj literaturi, EC je razmotrio mogućnost i realizovao ovaj zahtev poklanjajući ovoj pomenutoj školi preko 100 knjiga. Tokom ceremonije poklanjanja ovih knjiga, EC je takođe, uputio poziv institucijama da posvete pažnju ovim preokupacijama i da doprinesu na promociji čitanja kod mladih obezbeđivanjem bogatih biblioteka, jer bi to bilo jedno neposredno investiranje za akademsko uzdizanje mladih.





RASPODELA  
EKOLOŠKIH  
TORBI ZA  
REDUKCIJU  
PLASTIČNIH  
KESA



PRIZREN

## RASPODELA EKOLOŠKIH TORBI ZA REDUKCIJU PLASTIČNIH KESA, PRIZREN

Ova inicijativa je realizovana sa ciljem kako bi se podstaklo pitanje velike upotrebe najlon kesa i posledica od ovih najlon kesa u našoj zemlji. EC je odlučio da nekoliko prodajnim tačkama u Prizrenu podeli nekoliko ekoloških torbi da bi se potrošači poslužili njima umesto plastičnih kesa. Ove ekološke torbe sadrže poruku „Hodaj bez plastike“ i jednu fotografiju gde su prikazane posledice za život od ovih kesa. Eko-torbe su jedna dobra mogućnost kako bi smo ukazali pažnju prema sredini, s obzirom da se one mogu ponovo upotrebiti a i da reduktiraju veliko zagađivanje koje se prouzrokuje od ovih plastičnih kesa.

Inicijativa je zasnovana na osnovu diskusija sa mladima u vezi sa zagađivanjem vazduha sredine proizvodima od plastike i činjenice da se upotreba plastičnih kesa nastavlja da se povećava a što predstavlja pretnju. Podaci World Counts-a, da se ove godine očekuje upotreba od preko 5 triliona plastičnih kesa, prosečno 160.000 svake sekunde a da će manje od 1 % njih biti reciklirane i biće reduktovane kao zagađivači. Ostali deo ovih kesa završiće negde na otvorenom ambijentu stvarajući degradaciju prirode prouzrokujući štete vodenom svetu. Zna se da plastične kese neće bio-degradirati, one fotodegradišu – raščlanjujući se u manje toksične delove te da će jedan takav proces trovanja trajati i do 400 godina.





POSTAVLJANJE  
KORPI ZA  
OTPAKKE,  
GLOBOCICA



DRAGAŠ



## POSTAVLJANJE KORPI ZA OTPATKE, GLOBOČICA – PRIZREN

Nakon radionice organizovane za mlade Opštine Dragaš, EC je realizovao zahtev mladih sela Globočica koji su zahtevali da se postave korpe za otpatke u centru sela. Nedostatak ovih korpi bila je preokupacija stanovnika ovog naselja koji su identifikovali kao veoma problematično činjenjicu što se otpatci bacaju po otvorenim prostorima odakle kruže po celom naselju rizikujući da rasprošire i epidemije.

Realizacija ove inicijative smatra se kao direktan korak ka stvaranju jednog ekološkog ambijenta bez otpadaka, koji obezbeđuje zaštitu i očuvanje sredine, jedan zdraviji život u zajednici.





DEBATA  
 „ZELENA  
 AGENDA  
 ŽUPE-  
 IZAZOV ILI  
 POTENCIJAL“



PRIZREN





## DEBATA „ZELENA AGENDA ŽUPE- IZAZOV ILI POTENCIJAL“, PRIZREN

EC u saradnji sa NVO „Sofra“ održali jednu otvorenu debatu sa panelistima, predstavnicima sela iz regiona Župe kao i drugim zainteresovanim, u vezi sa zaštitom sredine, prirodnim bogatstvima koje poseduje ovaj deo i izazovima sa kojima se suočavaju.



Pred prisutnima prikazana je Zelena Agenda Župe koja je sastavljena zajedno sa različitim grupama zajednice ovih strana, kao početna inicijativa za zaštitu i razvoj prirodnog potencijala koji poseduje region Župe.



Tokom susreta, takođe, prezentovan je bio-diverzitet kojeg poseduje Nacionalni Park „Sharri“, njegov turistički potencijal a i izazove sa kojima se suočavaju. Razgovaralo se i o hitnoj potrebi da se zabrani izgradnja hidrocentrala kao i gradnje bez dozvole koje prouzrokuju nepopravljive štete prirodi ovog kraja.



SNABDEVANJE  
LABORATORIJE ZA  
HEMIJU SA  
LABORATOIJSKIM  
POSUĐEM U  
SREDNJOJ ŠKOLI  
„DŽEVDET DODA“



PRIŠTINA

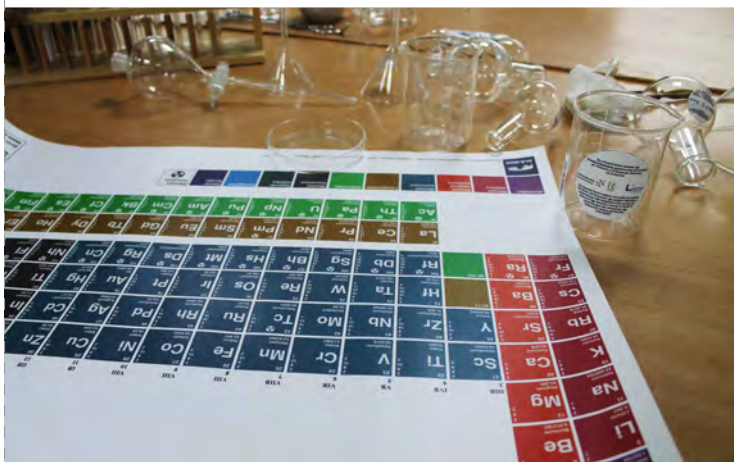


## SNABDEVANJE LABORATORIJE ZA HEMIJU SA LABORATOIJSKIM POSUĐEM U SREDNJOJ ŠKOLI „DŽEVDET DODA“, PRIŠTINA

Srednja škola “Dževdet Doda” u Prištini, je snabdevena sa laboratorijskim posudama. Ova inicijativa je zamišljena od strane Elmedine Ramadani, učenice Škole za aktivizam a koja je ujedno i učenica ove Gimnazije, ona je identifikovala ovaj nedostatak u njenoj školi. S toga, EC je snabdeo laboratoriju za hemiju sa posudama za vršenje hemijskih eksperimenata. Ovom prilikom, osoblje škole je naglasilo da će ova intervencija mnogo pomoći učenicima škole jer, sredstva koja je škola imala sada su već van upotrebe jer su zastarela a i nisu više funkcionalna.



Realizacija ove inicijative je uticala na poboljšanje i razvoj pomenutog predmeta kako za sadašnju generaciju tako i za buduće generacije ove škole.





PREDAVANJE  
„ORIENTACIJA  
U KARIJERI“



PRISHTINA



## PREDAVANJE „ORIJENTACIJA U KARIJERI“, PRIŠTINA

U Srednjoj Ekonomskoj Školi “Hoxhë Kadri Prishtina” (“Hodža Kadri Priština”), održano je predavanje „Orijentacija u karijeri“, koja je proizašla kao zahtev od strane učenika Škole za Aktivizam, Ardit Mulići.

Ovo predavanje održala je Melodika Abraši, koja je imala za cilj da upozna učenike srednje škole u vezi sa pripremom za izbor njihovih profesija. Ovom predavanju je prisustvovalo preko 30 učenika koji su, nakon završetka predavanja bili slobodni i za diskusiju. Predavanje im je poslužilo kako bi stvorili jednu viziju za njihovu ličnu budućnost ali i kao društvo i potrebu za razvoj određenih struka.





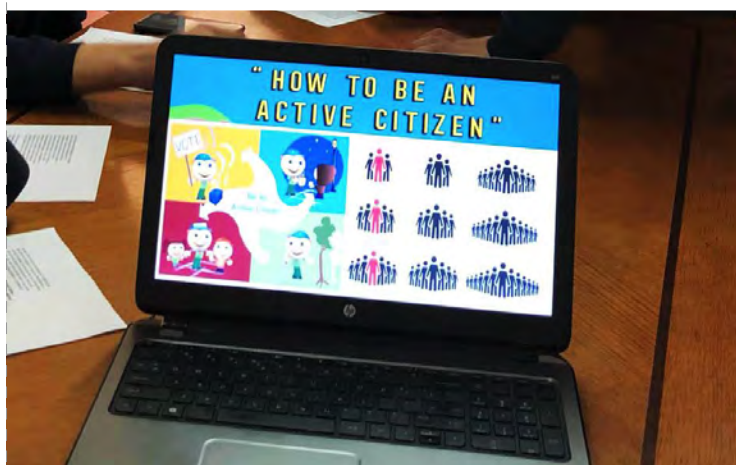
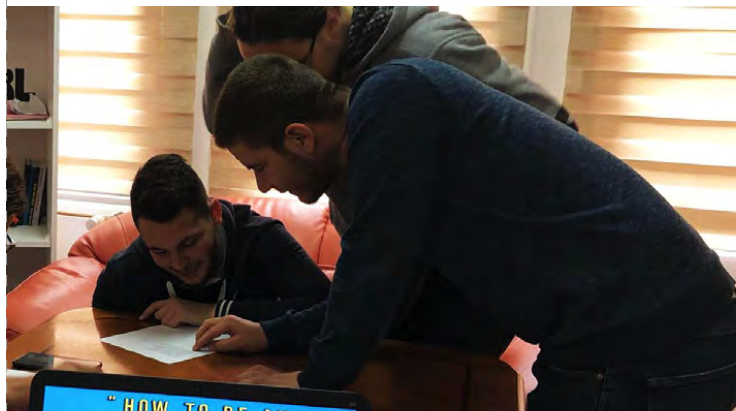
PREDAVANJE  
„AKTIVIZAM  
MLADIH I  
ZNAČAJ  
VOLUNTARIZMA“



ĐAKOVICA

## PREDAVANJE „AKTIVIZAM MLADIH I ZNAČAJ VOLUNTARIZMA“, ĐAKOVICA

Namenjeno omladini Opštine Djakovica, održana je obuka nazvana “Aktivizam mladih”. Tokom obuke, učesnicima je objašnjen značaj aktivnog građanstva i o načinima kako se pomoću volontarizma može dati doprinos zajednici. Ova obuka održana je u prostorima KVRL Djakovica a rukovođena je od strane Ideala Žavelija. Mladi na ovoj obuci su dali svoj doprinos deleći međusobno jedan sa drugim svoja različita iskustva podstičući različita pitanja i izražavajući ideje sa kojima mogu zajedno ići napred.





EKOLOŠKA  
INTERVENCIJA  
U ULICI  
„ŠEFCET  
ŠKUPI“



PRIŠTINA



## EKOLOŠKA INTERVENCIJA U ULICI „ŠEFCET ŠKUPI“, U PRIŠTINI

Na skupu sa stanovnicima ulice “Šefćet Škupi”u Prištini, diskutovalo se o većini problema koji preokupiraju naselje u kojem oni žive. Kao najprioritetnija potreba proizašlo je pitanje postavljanja informacionih tablica radi obaveštavanja naselja, postavljanje “ležećih policajaca” radi veće bezbednosti pešaka, postavljanje prepreka za sprečavanje parkiranja vozila, izmena električnih stubova ovog naselja koji su oštećeni kao i uređenje javne rasvete.

Druga zabrinutost stanovnika ovog naselja je nedostatak zelenog prostora s toga, EC je odlučio da interveniše tako što je zasadio jedan broj biljaka na prostorima ovog naselja.





POZORIŠNA  
PREDSTAVA  
„RODNA  
RAVNODRAVNOST“,  
PRAVO ŽENA I  
PRAVO DETETA“



SUVA REKA



## POZORIŠNA PREDSTAVA „RODNA RAVNOPRAVNOST“, PRAVO ŽENA I PRAVO DETETA“, U ĐINOVCE & SLATINI, SUVA REKA

Kao ishod potrebe za borbu protivu patrijarhalnih shvatanja među mladima (i ne samo), predstavljena je pozorišna predstava pod nazivom “Rodna ravnopravnost, Pravo žena na imovinu i Prava deteta”, te je ukazana potreba da se predstava prikaže redovno u nekoliko opština Kosova, obuhvatajući sela: Đinovce, Korišu, Bardhosh i Veliku Slatinu. Praktično, ova predstava prikazana je u OSNŠ “Migjeni” u Đinovcu (Suve Reke), u OSNŠ “Dëshmorët e Kabashit” u Korišu (Prizren), u OSNŠ “Anton Zako Čajupi” u selu Bardhosh, kao i u OSNŠ “Bajram Curri” (u Velikoj Slatini).



Umetnici su realizovali predstavu prenoseći tako poruku da prava između muškaraca i žena treba da budu jednaka u svakom pogledu a posebno naglašavajući pitanja prava žena na imovinsko nasleđe. Takođe, obavljen je i razgovor sa učenicima gde su se upoznali u vezi sa svojim pravima i načinu kako izvesti u slučaju da dođe do kršenja ovih prava.



[https://www.facebook.com/ecmandryshe/videos/2234423113326284/?epa=SEARCH\\_BOX](https://www.facebook.com/ecmandryshe/videos/2234423113326284/?epa=SEARCH_BOX)



Ndërtimi i raftit dhe pasurimi i bibliotekës me libra është iniciativë e të rinjve të fshatit Grnçare.



Kjo iniciativë është realizuar në kuadër të projektit Akt Rural i cili financohet nga projekti 'Përkrahja e Luksemburgut për shoqërinë civile në Kosovë', financuar nga Qeveria e Dukatit të Madh të Luksemburgut dhe menaxhuar nga Fondacioni Kosovar për Shoqëri Civile (KCSF).



RAFT I KNJIGE NA  
BOŠNJAČKOM  
JEZIKU ZA  
BIBLIOTEKU  
ŠKOLE  
„GRNČARE“



PRIZREN



## RAFT I KNJIGE NA BOŠNJAČKOM JEZIKU ZA BIBLIOTEKU ŠKOLE „GRNČARE“-PRIZREN

Pitanje nedostataka biblioteka je istaknuto kao problematično pitanje po svim školama sa kojima sarađujemo gde su mladi ukazali kao potrebu kako lakše pristupiti literaturi na albanskom jeziku a i na ostalim jezicima, u zavisnosti od etničke pripadnosti učenika koji pohađaju određene škole.



Mladi sela Grnčare, takođe, nakon obavljenih susreta sa EC izrazili su svoje zabrinutosti oko nedostatka knjiga na bosanskom jeziku kao i nedostatak inventara za biblioteku u Osnovnoj školi “Grnčare”, koja se nalazi u njihovom naselju.

EC u saradnji sa mladima sela kao i sa NVO “Sofra”, prikupili su jedan znatan broj knjiga koje su postavljene na raftu koji je ponudila organizacija.

Preko ove simbolične intervencije EC je uputio poziv za nastavak ove inicijative i ostalim strankama sa ciljem da se prošire ove biblioteke i obogate sa novim naslovima a sve u službi korišćenja ovih usluga za učenika ovog naselja.





PREDAVANJE  
„ZNAČAJ I  
KORISTI  
RECIKLACIJE“



PODUJEVO

## PREDAVANJE „ZNAČAJ I KORISTI RECIKLACIJE“, PODUJEVO

U cilju podizanje svesti mladih o značaju reciklacije, EC je realizovao predavanje sa temom: “Značaj i koristi od reciklacije” održano u tri škole grada Podujeva, odnosno u OSNŠ “Enver Maloku”, “Naim Frasheri” i “Ibrahim Rugova”. Tokom ovog predavanja učenici su stekli saznanja o komponenti za recikliranje uopšte fokusirajući se na reciklaciju papira.

Prisutni su bili predsednici svih odeljenja koji su, nakon predavanja snabdeveni sa korpama u kojima će se sakupljati papir. Ova ideja je proizašla od strane učenika Škole za Aktivizam, Learta Durmišija i Agnese Fazliu, koji su kontaktirali sa Kompanijom “Durmiši”, Kompanijom koja se bavi sakupljanjem papira a koja će, od sada pa nadalje, sakupljati papir i u ovoj školi. Ova inicijativa je ukazala da mladi mogu biti akteri povezivanja između školskih institucija i privatnih preduzeća a u ime stvari koje će moći da poboljšaju život u zajednici.





UMETNIČKA  
INTERVENCIJ  
A POZIVA ZA  
VIŠE  
ZELENILA



KOSOVO POLJE



## UMETNIČKA INTERVENCIJA POZIVA ZA VIŠE ZELENILA, KOSOVO POLJE

Da bi adresirali jedno uznemirenje koji se nadovezuje sa vizuelnom komponentom Kosovo Polja, realizovana je umetnička intervencija koja konsistira na promeni vizuelnog izgleda električnih stubova u ovom naselju. Od betonske i metalne strukture one su pretvorene u figurativne prostore zelenila, uz pomoć lepka koji se poklapa sa simbolima zelenila.

Ova inicijativa je zamišljena od strane učenika Škole za Aktivizam, Aldonit Tačija, koji je bio zabrinut za vizuelno stanje električnih stubova, nedostatak zelenila u njegovoj opštini. S toga, njegov cilj, putem ove aktivnosti, bio je prenošenje poruke do građana i institucija i to kako treba da izgleda grad zamenjujući svaki električni stub sa jednom voćkom, razmenu za stvaranje jednog ekološkog ambijenta.





AKCIJA  
ČIŠČENJA I  
KAMPANJA  
OSVEŠĆIVANJA



MAMUŠA



## AKCIJA ČIŠĆENJA I KAMPANJA OSVEŠĆIVANJA, MAMUŠA

EC i KVRL u Mamuši su realizovali jednu akciju čišćenja u nekoliko prostora ove opštine gde su podelili i letke sa porukama o osamosvešćivanju sa ciljem kako bi očistili ove prostore i osavestili javnost o značaju jedne čiste sredine. Učenici, mladi i EC su očistili ove delove sakupljajući jednu količinu otpadaka i preneli poruku o zaštiti sredine a koja treba da bude i ostane kao osnovni cilj i zadatak novih generacija i društva u celini.



Ova akcija, osim što je poslužila kao akcija kako bi stvorila jedan čišćiji ambijent od otpadaka, ujedno je poslužila i kao protest na često primenjenu praksu u poslednje vreme, koja konsistira sa pretvaranjem zelenih zona u deponije otpadaka.





PREDAVANJE O  
GRAĐANSKOM  
AKTIVIZMU



DRAGAŠ

## PREDAVANJE O GRAĐANSKOM AKTIVIZMU, DRAGAŠ

Ova inicijativa je obuhvatila realizaciju predavanja sa temama "Aktivizam mladih u ruralnim sredinama- Aktivizmi i të rinjve në zonat rurale", sa mladima sela Grnčare kao i "Voluntarizam i Civilni Aktivizam na Kosovu", sa mladima opštine Dragaš.

Na ovim predavanjima prisustvovali su učenici različitih doba starosti kojima su predavači preneli svoja iskustva u vezi sa njihovim aktivizmom u društvu kao i koristi od aktivnih građana i koji su spremni za iniciranje procesa za dobrobit zajednic.

Nakon prezentacije, učenici su radili po grupama gde su izrazili svoje različite ideje koje žele da primene u svojim mestima gde žive i identifikovali su probleme sa kojima se suočavaju kao predstavnička grupa.





POZORIŠNA  
PREDSTAVA "RODNA  
RAVNOPRAVNOST",  
PRAVO ŽENA NA  
IMOVINU I PRAVO  
DETETA"



DRAHOVAC

## POZORIŠNA PREDSTAVA “RODNA RAVNOPRAVNOST“, PRAVO ŽENA NA IMOVINU I PRAVO DETETA“, BELA CRKVA – ORAHOVAC

Danas je održana jedna pozorišna predstava pred učenicima osnovne škole “Liria”u Beloj Crkvi (Fortese) Orahovca. U cilju tretiranja neke od socijalnih tema i diskusija između učenika i glumaca, pred učenicima osnovne škole “Liria” u Beloj Crkvi Orahovca, prikazana je jedna pozorišna predstava.

Teme koje je tretirala ova predstava bile su: Rodna ravnopravnost; Pravo žena na imovinu i Prava deteta. Realizujući ovu predstavu glumci su poslali poruku da prava između muškaraca i žena treba da budu jednaka u svakom pogledu naglašujući naročito Pravo žena na imovinsko nasleđe. Na kraju su diskutovali zajedno glumci i učenici, gde su se ovi poslednji upoznali sa njihovim pravima kao i o načinu izveštavanja u slučaju kršenja ovih prava. Ova predstava će nastaviti da se prikazuje i po drugim ruralnim zonama Kosova.





## PREDAVANJE O ZAŠTITI AMBIJENTA U MAMUŠI



MAMUŠA



## PREDAVANJE O ZAŠTITI AMBIJENTA U MAMUŠI

EC, u saradnji sa KVRL u Mamuši, nakon uzajamne saradnje, razmotrili su značaj za održavanja predavanja u cilju osavešćivanja mladih o značaju zaštite sredine. Predavanje sa temom: “Çevre ile ilgili sunum” (predavanje u vezi sa ambijentom) organizovano je u saradnji sa KVRL-om, u Mamuši, zajedno sa učenicima osnovne škole “Anadolu” uz podršku EC-a .

Ovom predavanju su prisustvovali učenici osnovne škole “Anadolu” različitih godina starosti, pred kojima je predavač prikazao uzročnike zagađivanja ambijenta kao i o načinu kako da se staramo za jedan prilagođeniji ambijenat. Nakon prezentovanja učenici su izrazili različite ideje te smo se složili da sledeću aktivnost obavimo organizujući jednu akciju čišćenja i podelili letke sa porukama o osvešćivanju za očuvanje ambijenta.





UMETNIČKA  
INTERVENCIJA  
U ŠKOLI  
„HIVZI  
SULEJMANI“



KOSOVO POLJE

## UMETNIČKA INTERVENCIJA U ŠKOLI „HIVZI SULEJMANI“, KOSOVO POLJE

Učenica Škole za Aktivizam, Vesa Piskala, je došla na ideju za stvaranje jednog ambijenta u školskim prostorima njene škole. Ideja je realizovana postavljenjem nekih improvizujućih koraka na podu a koje vode u pravcu nekih inspirisnih misli koje su postavljene u holu škole sami učenici ove škole u saradnji sa ideatorkom ove inicijative, Vesom kao i osobljem EC-a, su odabrali kreativne misli i postavili ih tokom jedne jednodnevne akcije. Na ovaj način, hol škole koji je služio samo za prolaz, pretvoren je u jedan motivišući ambijenat za učenike ove škole i ne samo njih.





SNABDEVANJE ŠKOLE  
„ALEKSANDAR  
ĐUVANI“ SA  
GEOGRAFSKIM  
KARTAMA I  
PERIODIČNIM  
SYSTEMIMA



PODUJEVO

## SNABDEVANJE ŠKOLE „ALEKSANDAR ĐUVANI“ SA GEOGRAFSKIM KARTAMA I PERIODIČNIM SISTEMIMA, PODUJEVO

Učenica Škole za Aktivizam, Flora Halimi, je izrazila zabrinutost zbog nedostatka nekih školskih sredstava u Gimnaziji “Aleksandar Đuvani”u opštini Podujevo. Po učionicama ove škole postavljeni su Periodični Sisitemi, geografske karte, neme karte i globus, cilj ove inicijative je bio snabdevanje ovih učenika sa ovom opremom smatrajući ih da su to osnovni elementi za razvoj redovnog nastavnog procesa u jednoj gimnaziji.





OSNAŽIVANJE  
ŽENA POMOĆU  
VEŠTINA  
DOMAĆE  
RADINOSTI

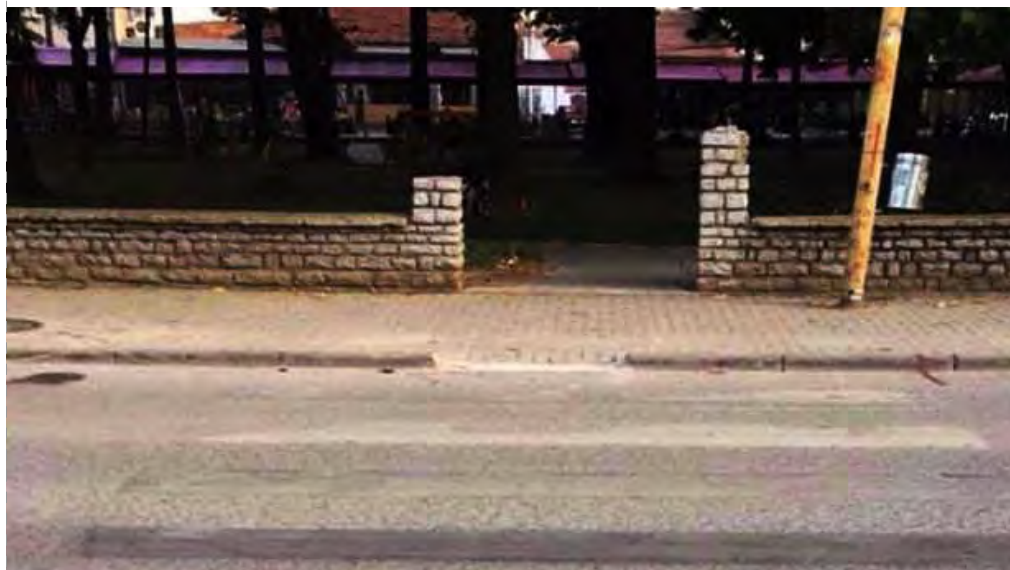


PRIZREN

## OSNAŽIVANJE ŽENA POMOĆU VEŠTINA DOMAĆE RADINOSTI, PRIZREN

U sklopu daljih aktivnosti za podršku nedovoljno zastupljene grupe, EC u saradnji sa Roma Versitas Kosova, započeo obuku za razvoj spretnosti za domaće radinosti u pravcu osamostaljenja žena romske zajednice, aškalija i egipćana. U sklopu obuke učestvovalo je 10 učesnika koji, pod mentorstvom stručnjakinje osposobljene za stvaranje tradicionalnih ručnih radova koji će se, na kraju ovog ciklusa osposobljavanja, moći prezentovati na sajmu rada, dajući tako ovim ženama mogućnosti da se uključe u industriji rada.





STVARANJE  
RAMPE  
PO  
ULICAMA  
GRADA

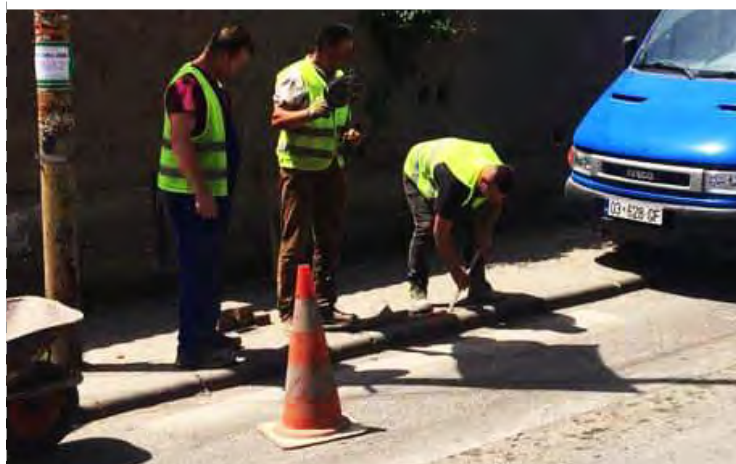


PEČ



## STVARANJE RAMPE PO ULICAMA GRADA, PEĆ

U gradu Peć, izgrađeni su rampe kojim će, od sada pa nadalje, licima sa posebnim potrebama, biti omogućeno njihovo slobodno kretanje po ključnim tačkama grada. Ideja za jednu takvu intervenciju došla je od strane učenice Flaka Krasnići, tokom Škole za Aktivizam. Zahvaljujući ovom aktivizmu izgrađeno je 20 rampe na prethodno već utvrđenim tačkama a u saradnji sa "Handikos"-om. Ovi prostori nisu bili pristupačni za lica sa posebnim potrebama, s obzirom da se oni nisu mogli kretati bez pomoći nekog drugog lica. Primenom ovih rampama omogućeno je ovoj marginalizovanoj kategoriji u gradu Peć, da mogu da koriste ove prostore isto kao i svi ostali građani.





## KLUBE U DVORIŠTU ŠKOLE „ĐERĐ KASTRIOTI SKENDERBE“



DRENAS



## **KLUPE U DVORIŠTU ŠKOLE „ĐERĐ KASTRIOTI SKENDERBE“, DRENAS**

U dvorištu škole “Đerđ Kastrioti – Skenderbeu”, u Drenasu, postavljene su klupe. Ova inicijativa je realizovana na predlog Edorite Rukići, učenice Škole za Aktivizam. Kao i u mnogobrojnim drugim školama raznih opština Kosova, i u ovoj školi, učenici ne mogu da koriste ove prostore u vanjskom ambijentu zbog nedostatka klupa i drugog pratećeg nameštaja. Postavljanjem klupa, ova inicijativa je delimično rešila ovaj problem i omogućila učenicima korišćenje ovih prostora u toku dana.





UREĐENJE  
PROSTORA  
U DOMU  
STARACA



ISTOČ

## UREĐENJE PROSTORA U DOMU STARACA, ĐURAKOVAC – ISTOG

Sa ciljem da bi stvorili jedan ugodan ambijenat za starije osobe, Kuće za Starije osobe, u selu Đurakovac kod Istoga, EC je intervenisao uređenjem baštice ove kuće. Ideja ove aktivnosti je bila renoviranje klupa, proširenje zelenih prostora i postavljanje jednog paviljona za senku, koja je došla kao zahtev od samih staraca/stanovnika ove kuće.

Prisutni su bili i g. Muj Osmanaj, direktor direktorata za Zdravstvo i Socijalnu Zaštitu, g. Ilir Ferati, visoki zvaničnik za planiranje i razvoj projekata u opštini Istog, koji su doprineli ispunjenju ove aktivnosti.



[https://www.facebook.com/ecmandryshe/videos/2663783373848352/?epa=SEARCH\\_BOX](https://www.facebook.com/ecmandryshe/videos/2663783373848352/?epa=SEARCH_BOX)





FUNKCIONALIZACIJA  
PARKA „AZIZI  
ŽILIVODA“



OBILIĆ

## FUNKCIONALIZACIJA PARKA „AZIZI ŽILIVODA“, OBILIĆ

Farbanje klupa, korpi i zasađivanje sadnica u parku „Aziz Žilivoda“u Obiliću, bila je ideja Magbulje Gaši, učenice Škole za Aktivizam.

Cilj ove aktivnosti se poklopio sa stvaranjem jednog ekološkog prostora i to proširenjem zelenih površina. Takođe, intervenisanje je bilo fokusirano i na farbanje klupa i postavljanju korpi, u cilju povećanja kreativnosti i funkcionalnosti pomenutog prostora. Doprinos u ovoj aktivnosti dali su zvaničnici za Zaštitu Sredine, dobrovoljci Omladinskog Centra u Obiliću, predstavnici Crvenog Krsta u Obiliću, predstavnici KVRL- a i građani Obilića.





RENOVIRANJE  
DVORIŠTA  
ŠKOLE U  
BLINAJI



LIPJAN





## RENOVIRANJE DVORIŠTA ŠKOLE U BLINAJI – LIPLJAN

Učenica Škole za Aktivizam, Samire Čadraku, evidentirala je opštu zabrinutost učenika škole „Haradin Bajrami“ sela Blinaja, opštine Lipljan, nedostatak klupa i prostora namenjenih za bacanje otpadaka. Ova inicijativa imala je za cilj da omogući raspolaganje i korišćenje ovih prostora od strane učenika ove škole. Takođe, bila je to ideja učenice i farbanje ograda škole a radi stvaranja jednog kreativnog prostora.

Za realizaciju ove ideje učenici su radili dobrovoljno u saradnji sa nastavnicima i tehničkim osobljem škole.



[https://www.facebook.com/ecmandryshe/  
videos/350564422528556/?epa=SEARCH\\_BOX](https://www.facebook.com/ecmandryshe/videos/350564422528556/?epa=SEARCH_BOX)





"TROTOARI  
POGODNI ZA  
SVE"



ĐAKOVICA



## „TROTOARI POGODNI ZA SVE“, ĐAKOVICA

EC u saradnji sa “Handikos”-om i KVRL-om, u Đakovici, realizovali su javnu performansu „Trotoari pristupačni za sve“, preko ovog aktiviteta su reagovali zbog nemarnosti i pasivnosti opštinskih vlasti u preduzimanju adekvatnih mera za obezbeđivanje slobodnog kretanja po trotoarima glavnih ulica grada Đakovica, za lica sa ograničenim sposobnostima.



Putem ove aktivnosti , na simboličan način odnosno, neposredno intervenišući na jednom delu trotoara u ulici „UČK“, istaknuto je pravo PAK-a za slobodan pristup i bezbednije kretanje unutar urbane zone. Takođe, upućen je poziv odgovornim institucijama da se više angažuju dajući prioritet za eliminaciju prepreka i stvaranju uslova za ovu kategoriju zajednice.





STOL ZA  
DISKUSIJU  
„HUMANIZAM I  
VOLUNTARIZAM



LIPJAN

## STOL ZA DISKUSIJU „HUMANIZAM I VOLUNTARIZAM, LIPLJAN

Ova aktivnost se poklopila sa realizovanom diskusijom sa temom "Humanizam i voluntarizam", koja je organizovana od strane učenika Škole za Aktivizam Rinora Muratija, a uz podršku EC-a. Rinor Murati, koji je takođe pripadnik omladinske organizacije „Hope“, došao je na ideju, da je potrebno da se o jednoj takvoj temi diskutuje sa zajednicom.

Ovoj diskusiji je prisustvovalo 30 učesnika ispred kojih su panelisti prezentovali forme voluntarizma kao i koristi od ovakvih aktivnosti. Prisutni na ovom panelu u ovoj diskusiji bili su i g. Murat Murati, g-đa Lorenta Kadriu, g. Artan Malići koji su, zajedno sa ostalim diskutantima, diskutovali o omladinskom aktivizmu u opštini Lipljan a i na Kosovu uopšte.





Z E L E N I  
P R O S T O R I U  
D V O R I Š T U  
Š K O L E „ B A H R I  
H A Ā D A ”



VUČITRN



## **ZELENI PROSTORI U DVORIŠTU ŠKOLE „BAHRI HAĐA“, VUČITRN**

Učenik Škole za Aktivizam, Bleart Hamdiu, bio je zabrinut za učenike njegove škole te je potencirao nedostatak zelenog prostora u dvorištu škole “Bahri Hadža” u Vučitrnu. U cilju rešavanja ovog problema a takođe i ublažavanju nivoa zagađivanja sredine, učenik je došao na ideju za zasađivanje sadnica u prostorima ovog dvorišta.



U realizaciji ove aktivnosti obuhvaćeni su i učenici i menadžment škole, dajući svoj doprinos u zasađivanju sadnica. EC je podržao ovu inicijativu tretirajući nedostatak zelenih prostora gde je učestvovala i zajednica tokom ove intervencije.





PARKINZI ZA  
BICIKLISTE



UROŠEVAC



## PARKINZI ZA BIKIKLISTE, UROŠEVAC

Grupa "Rinia/ Omladina (bez) Centra", osnovana u sklopu Škole za Aktivizam, ostvarila je jednu aktivnost tokom koje su napravili parking za bicikle u školama: "Arsim Redžepi", "Riza Matoši" I "Ramadan Redžepi", opštine Uroševac.

Cilj gradnje ovih parkinga bio je radi promovisanja zaštite ambijenta redukcijom zagađivanja kojeg stvaraju automobili , upotrebom bicikala. Ova grupa je uvidela kao potrebu da se ovi parkinzi za bicikle postave u ovim školama. Ta je potreba proizašla od strane samih učenika a koji su i sami mnogobrojni korisnici bicikala.





MARKIRANJE  
STAZA ZA  
HODANJE U  
PARKU  
MORONICA



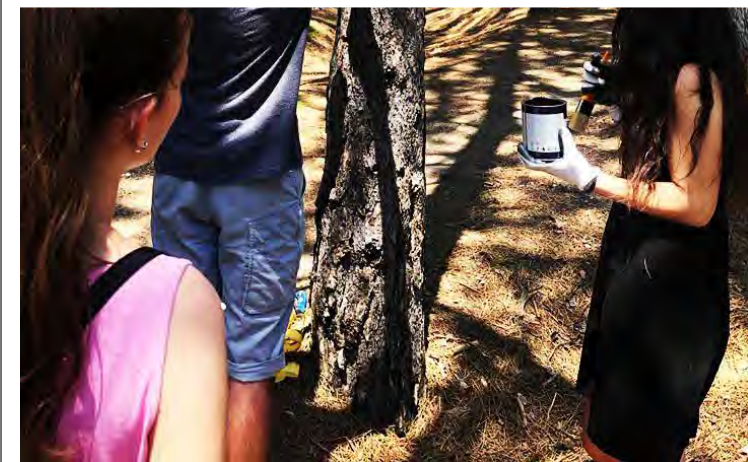
JUNIK

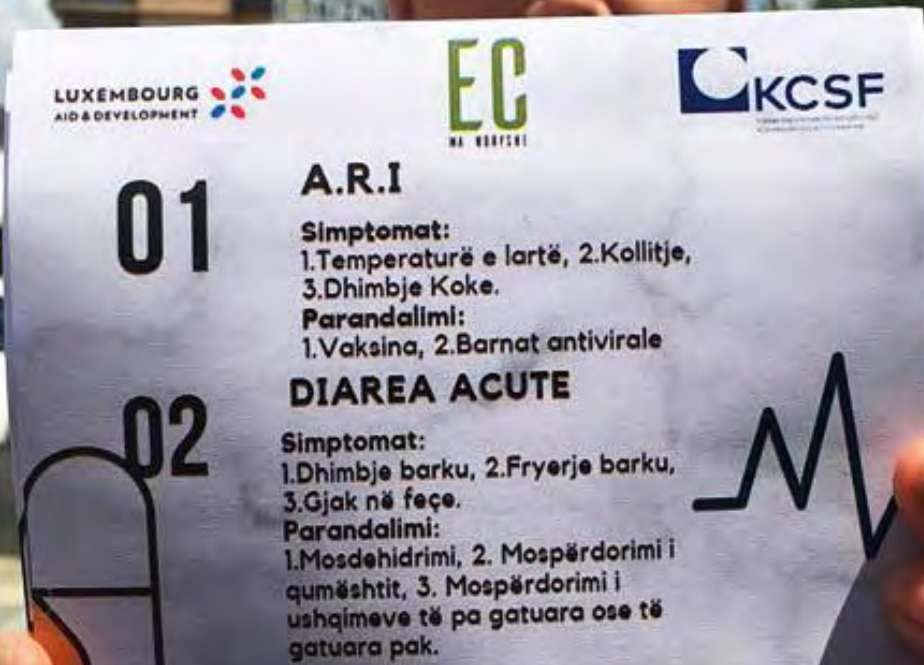
## MARKIRANJE STAZA ZA HODANJE U PARKU MORONICA, JUNIK

Praksa u markiranju staza po rekreativnim planinskim zonama, proizašla je kao predlog Vjolce Ćestaj, učenice Škole za Aktivizam, koja će biti primenjena u parku Moronica. Ovo obeležavanje tačno određuje pravac kretanja i razdaljinu služeći tako kao putokaz za posetioce ovog parka. Ova aktivnost je realizovana sa ciljem kako bi bio promovisan planinski turizam u ovom delu Junika.



[https://www.facebook.com/ecmandryshe/  
videos/520426095362119/?epa=SEARCH\\_BOX](https://www.facebook.com/ecmandryshe/videos/520426095362119/?epa=SEARCH_BOX)





INFORMATIV  
NA BROŠURA  
O  
NAJPROŠIRE  
NIJIM  
BOLESTIMA

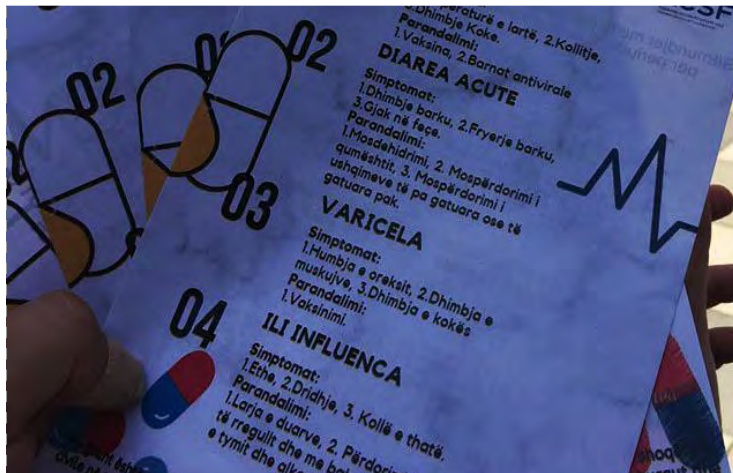


LIPJAN

## INFORMATIVNA BROŠURA O NAJPROŠIRENIJIM BOLESTIMA, LIPLJAN

Učenica Škole za Aktivizam, Festina Duhljaku, da bi informisala građane Lipljana, predložila je sastavljanje nekih informativnih brošura o najrasprostranjenim bolestima u ovoj opštini. Ove brošure imaju za cilj da povećaju pažnju i podršku za senzibilizaciju, rano otkrivanje, tretman kao i za staranje o ovim bolestima.

U ovim brošurama osim simptoma bolesti obuhvaćen je i broj lica dotaknutih ovim bolestima za period vremena januar-decembar 2018 godine i januar – april 2019 godine, to su statistike Glavnog Centra Porodične Medicine u Lipljanu.





KUTIJA ZA  
PRIKUPLJANJ  
E ŽALBI  
UÇENIKA



DEÇANI & KAÇANIK

## KUTIJA ZA PRIKUPLJANJE ŽALBI UČENIKA, DEČANI & KAČANIK

Učenci Škole za Aktivizam, su izrazili svoju zabrinutost zbog nedostatka mehanizama kojima bi izrazili svoje zahteve, potrebe, preokupacije i neposredno ih prenale menadžerskom osoblju, to su došli do predloga da u određenim ambijentima postave nekoliko kutija za žalbe. Prema njima, ove kutije će omogućiti učenicima da anonimno ukažu na sve svoje zabrinutosti i pitanja koja se tiču njih, te da će se na ovoj način povećati njihov aktivizam za adresiranje zahteva ili potreba sa kojima se oni suočavaju.

Ideja za realizaciju ovih inicijativa došla je od strane Altine Đini, iz Kačanika i Grupe "Ljudska Prava", iz Dečana. Kutije za žalbe su postavljene u osnovnoj školi "Lidhja e Prizrenit", Dečani, GCPM "Adem Ukhadžaj"-Dečani, u Gimnaziji "Vellezerit Frasheri"-Dečane, i u Profesionalnoj Školi: "Feriz Guri i „Vellezerit Çaka", u Kačaniku.





INTERVENCIJA  
A SA BOJOM  
NA JAVNIM  
PROSTORIMA



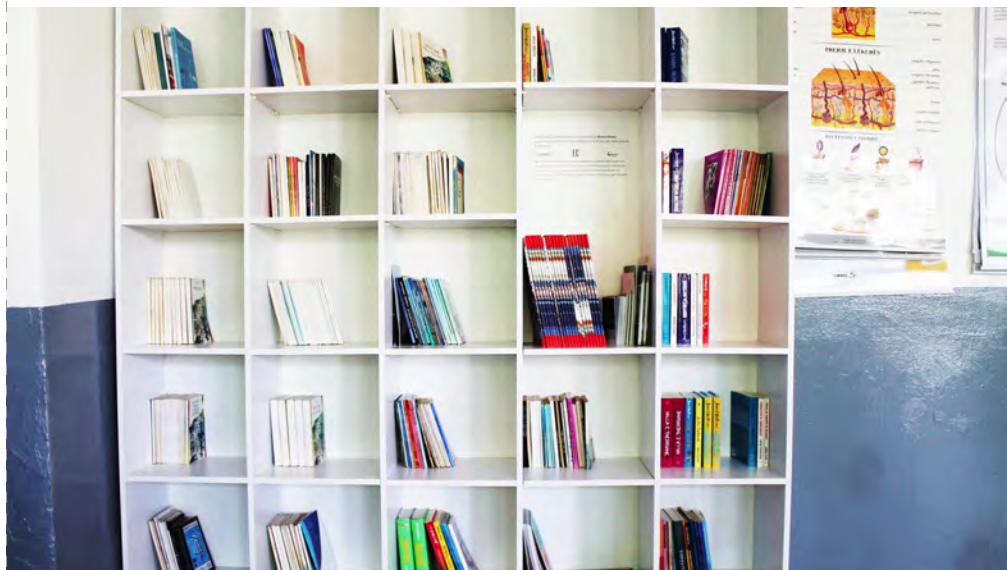
ELEZ HAN



## INTERVENCIJA SA BOJOM NA JAVNIM PROSTORIMA , ELEZ HAN

Učenica Škole za Aktivizam, Natyra Kalisi, sa ciljem kako bi stvorili jedan prijatniji i rekreativniji prostor u njenom gradu, predložila je da se izvrši jedna intervencija u parku Opštine Elez Han. Kako je ovaj prostor identifikovan kao najfrekventniji deo građana, učenica Natyra je zamislila pomenutu inicijativu tako što je ofarbala klupe ovog parka, korpe i ograde sadnica.





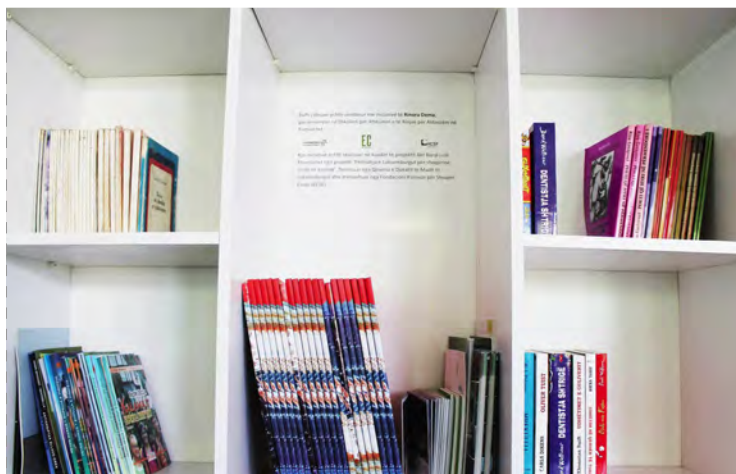
DOKLON  
NASLOVA ZA  
ČITAOCE  
OSNOVNE ŠKOLE  
„IDRIZ SEFERI“



KAČANIK

## POKLON NASLOVA ZA ČITAOCE OSNOVNE ŠKOLE „IDRIZ SEFERI“, KAČANIK

Učenica Škole za Aktivizam, Rinora Dema, kao svoju zabrinutost je izrazila nedostatak knjiga i inventara u biblioteci škole “Idriz Seferi”, koja se nalazi u njenom mestu boravka. EC u saradnji sa učenicom koja je predložila ovu inicijativu, uputio je poziv za poklanjanje knjiga. Ovom prilikom, usled ove saradnje sa školom, prikupljeno je 403 naslova koji su smešteni na jednoj polici koja je obezbeđena uz podršku EC-a.





„BASKET/ KOŠ  
FLAŠA“ KAO JEDNA  
KREATIVNA FORMA  
RECIKLACIJE  
PLASTIKE



LIPILJAN



## „BASKET/ KOŠ FLAŠA“ KAO JEDNA KREATIVNA FORMA RECIKLACIJE PLASTIKE, LIPLJAN

Basket ili Koš-Flaše, je jedna atraktivna inicijativa ostvorena u osnovnim školama „Vëllezerit Frashëri“ i školi „Ismail Ljuma“ u Lipljanu. Kao ideja je proizašla od Dieleze Krasnići, učenice Škole za Aktivizam.

Znajući da svakodnevno imamo otpatke od plastike koji negativno utiču na prirodnu sredinu, to je učenica Škole za Aktivizam zamislila promovisanje reciklacije kako bi podigli svest u vezi sa ovim ambijentalnim problemom.

U sklopu ove inicijative, u obe gore navedene škole, postavljene su korpe u koje će se sakupljati plastika. Da bi ova inicijativa bila privlačnija, učenici su, na plastičnim korpama postavili koševe za košarku u koje se mogu ubaciti takve flaše. Ova ideja je proširena saradnjom sa kompanijom „Pastrimi“ koja će, u određenom vremenskom period, sakupljati plastiku a prikupljenim novcima investiraće se u zasađivanju sadnica te će se tako stvoriti jedan zeleniji i čistiji ambijent.





OBOGAĆIVANJE  
BIBLIOTEKE I  
POSTAVLJANJE  
POLICE U  
OSNOVNOJ ŠKOLI  
„NAZMI PAJAZITI“

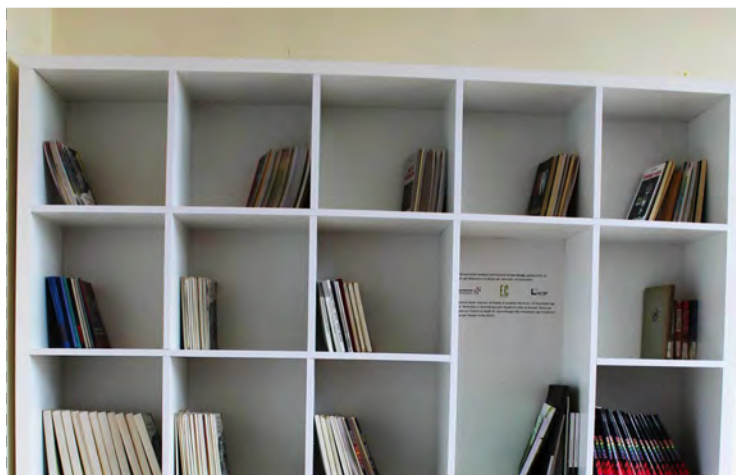


VITINA



## **OBOGAĆIVANJE BIBLIOTEKE I POSTAVLJANJE POLICE U OSNOVNOJ ŠKOLI „NAZMI PAJAZITI“, VITINA**

Potreba za obogaćivanju biblioteka sa knjigama i dodatnim potrebnim inventarom pojavila se kao zabrinutost učenika Škole za Aktivizam iz opštine Vitina. Uvidevši da bibilotekama škola nedostaju osnovni uslovi, to je učenik Jon Devaja, došao na ideju da se u školi “Nazmi Pajaziti” u Radivojcu, interveniše postavljanjem jedne police za knjige a i obogaćivanjem biblioteke sa novim potrebnim naslovima za generaciju koja ovde pohađa nastavu. Za prikupljanje knjiga upućen je jedan višenedeljni poziv te je tako sakupljen i znatan broj naslova.





VEŠALICE ZA  
GIMNAZIJU  
„ZENEL  
HAJDINI“



ÇNJILANE

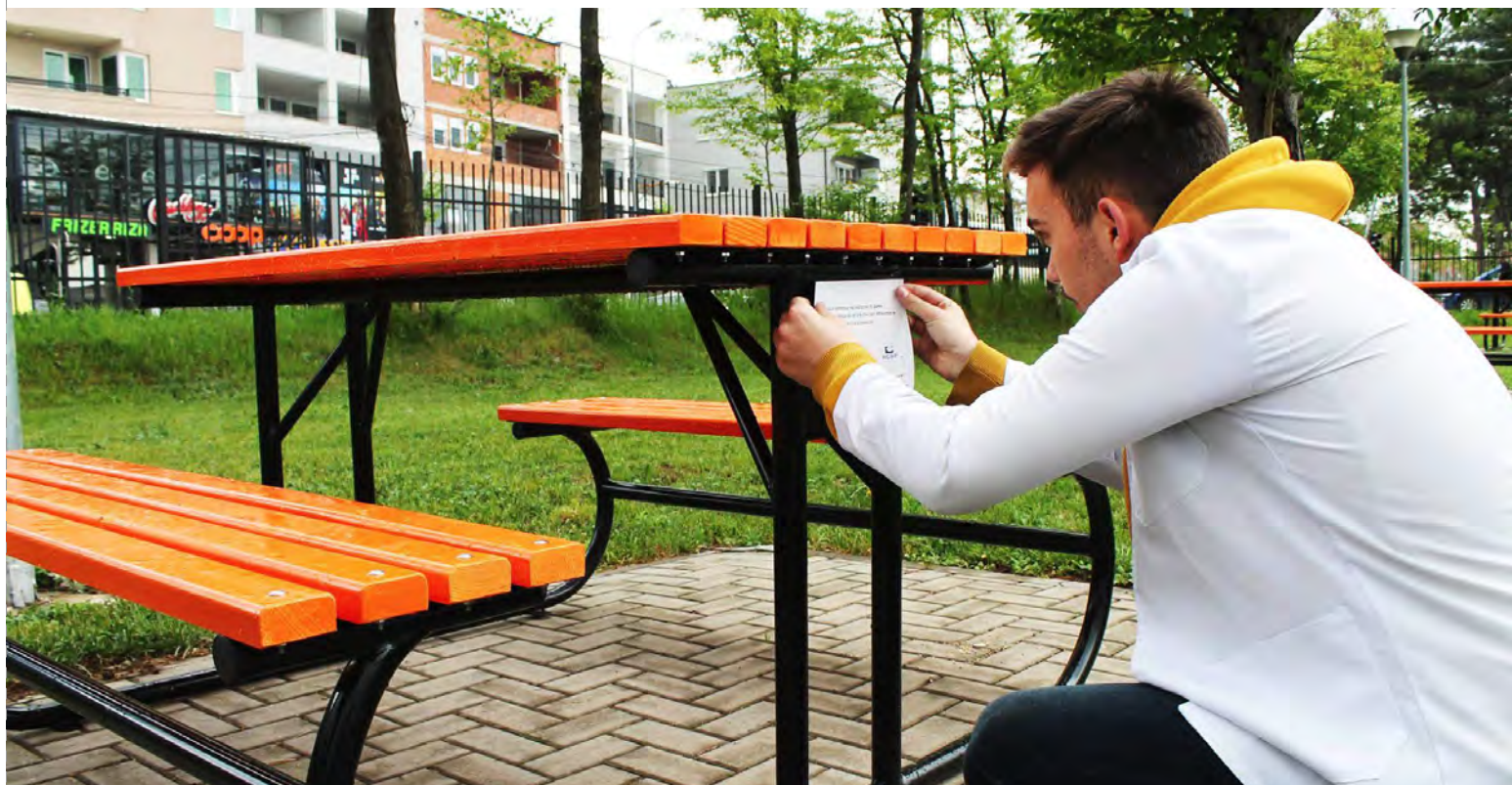


## VEŠALICE ZA GIMNAZIJU „ZENEL HAJDINI“ GNJILANE

Po odeljenjima Gimnazije Zenel Hajdini”u Gnjilanu, postavljene su 25 vešalica, inicijativa koja je realizovana na predlog Blendi Behluljija, učenika Škole za Aktivizam. Potrebu za jednu takvu intervenciju uvideo je pomenuti učenik, smatrajući da su ove vešalice osnovni elementi koje treba da poseduje svaka škola njegove opštine.

Ova simbolična intervencija poslužila je kako bi se odstranio ovaj nedostatak sa kojim se suočava škola “Zenel Hajdini”, a ujedno i kao osnaživanje mladih u pravcu identifikacije nedostajućih elemenata u njihovoj zajednici.





KLUPE ZA  
UČENIKE  
CENTRA ZA  
NADLEŽNOST



UROŠEVAC

## KLUPE ZA UČENIKE CENTRA ZA NADLEŽNOST, UROŠEVAC

Postavljene su klupe u dvorištu Centra za Nadležnost u Uroševcu, inicijativakoja je realizovana na predlog Samira Selmanija, učenika Škole za Aktivizam. Ova inicijativa je imala za cilj stavljanje u funkciju i korišćenje ovog prostora od strane učenika ovog Centra. Kao i u mnogim drugim školama po raznim opštinama Kosova, nedostatak urbanog nameštaja u sklopu školskih dvorišta proizašli su kao jedan od najnaglašenijih zahteva ovih učenika koji pohađaju nastavu.





MURAL U  
PARKU  
MORONICA



JUNIK

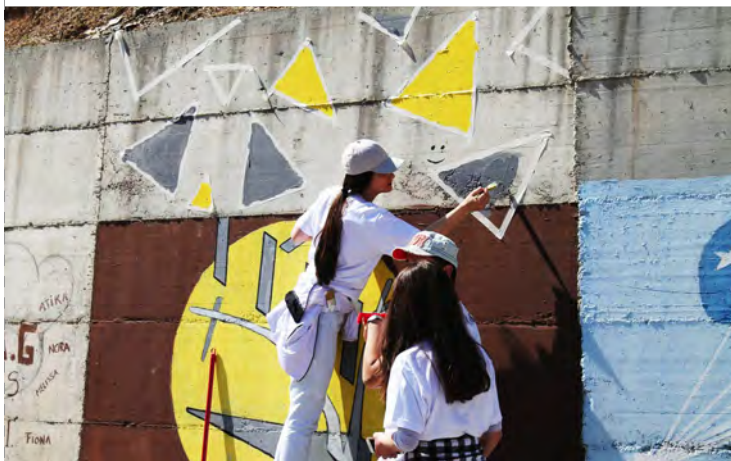
## MURAL U PARKU MORONICA – JUNIK

Sledeća inicijativa realizovana je u Juniku a koja je proizašla kao predlog Dardane Šalja, učenice Škole za Aktivizam. Ideja ove inicijative bila je realizacija murala na zidu Moronice, a u cilju estetičkog poboljšanja a i povećanju atraktivnosti ove zone.

Mladi Junika dobrovoljno su radili dva dana na realizaciji ove inicijative uz mentorstvo Blerine Salaj i Sindije Idrizi, pozivajući tako i ostale mlade da nastave sa realizaciom ovakvih poslova.



[https://www.facebook.com/ecmandryshe/videos/586500315179780/?epa=SEARCH\\_BOX](https://www.facebook.com/ecmandryshe/videos/586500315179780/?epa=SEARCH_BOX)





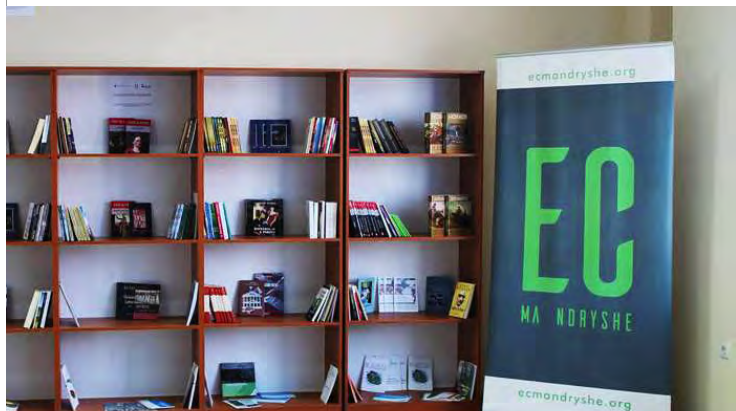
DOKLANJANJE  
KNJIGA ZA  
ŠKOLU  
„FEHMI  
AÇANI“



KLINA

## POKLANJANJE KNJIGA ZA ŠKOLU „FEHMI AGANI“, KLINA

Na predlog učenice Rinese Gaši, učesnice Škole za Aktivizam, ostvarena je inicijativa za obogaćivanje biblioteke škole “Fehmi Agani” u Klini. EC je podržao početni cilj učenice Rina, angažujući se oko objavljivanja javnog poziva za poklanjanje knjiga koje će biti date na korišćenje školi “Fehmi Agani”. Tokom otvorenog poziva za poklanjanje knjiga uspeli su da prikupe 300 naslova iz raznih oblasti od kojih, 120 su poklon od “EC Ma Ndryshe”. Ovom prilikom EC se zahvalio građanima na njihovom doprinosu za fond poklonjenih naslova pozivajući i ostale da prošire ovu biblioteku poklanjajući knjige.





POSTAVLJANJE  
KORPI ZA  
OTPAKKE NA  
TRGU „FARUK  
ELEZI“



KLINA



## POSTAVLJANJE KORPI ZA OTPATKE NA TRGU „FARUK ELEZI“, KLINA

Ovom inicijativom postavljeno je 10 korpi za otpatke na trgu „Faruk Elezi“ u Klini. S obzirom da je primetno nedostajalo prostora namenjenog za bacanje otpadaka po ovim prostorima to je uviđeno da je potrebno da se postave korpe, aktivnost koja je dočeka od strane stanovnika i institucija. Ova inicijativa je proizašla kao ideja Ernisa Salihua, učesnika Škole za Osposobljavanje Mladih za Aktivizam u Zajednici. Prisutan za realizaciju ove aktivnosti bio je i direktor za Javnu Službu i Emergenciju Kline, g. Iber Elezaj, koji je zahvalio realizatore i ukazao da je spreman za saradnju da i dalje nastavi tako na održavanju ovih korpi preko odgovarajuće kompanije. Ovom prilikom, EC je uputio poziv građanima Kline da budu pažljivi prilikom bacanja otpadaka na prostorima namenjenih za to kako bi se sprečilo dalje zagađivanje ambijenta.



[https://www.facebook.com/ecmandryshe/videos/2055412317900906/?epa=SEARCH\\_BOX](https://www.facebook.com/ecmandryshe/videos/2055412317900906/?epa=SEARCH_BOX)





„KLUČ  
BEZBEDNOSTI  
JE U TVOJIM  
RUKAMA“



PEĆ



## „KLUČ BEZBEDNOSTI JE U TVOJIM RUKAMA“, PEĆ

U gradu Peć realizovana je kampanja o podizanju svesta koja je imala za cilj da posluži kao poziv za povećanje pozornosti u saobraćaju i izbegavanju saobraćajnih udesa, ideja koja je potekla i realizovana od strane mladih Opštine Peć, učesnika Škole za Aktivizam. Kao zabrinutost je proizašla velika nesigurnost u saobraćaju kao i veliki broj udesa. S toga, iz ovog razloga, ovi učesnici su odlučili da započnu jednu akciju sa težnjom da se pažnja više posveti bezbednosnom pitanju u saobraćaju.



Mladi iz Peća i osoblje EC, u saradnji sa Kosovskom Policijom i Inovatorskim Omladinskim Centrom u Peći, u sklopu ove inicijative podelio je letke po centru grada sa statistikama o udesima u 2018-toj godini, obuhvatajući sve opštine Kosova uz slogane “Tvoja brza vožnja može biti tvoja poslednja vožnja” i “Udesi se ne dešavaju slučajno”.



Ova aktivnost ujedno služi i kao poziv institucijama da nastave da preduzimaju konkretne korake u povećanju bezbednosti u saobraćaju.



AKTIVITET  
DOBROČINSTVA  
„UBLAŽI MALO  
ŽIMU“



PEĆ



## AKTIVITET DOBROČINSTVA „UBLAŽI MALO ZIMU“, PEĆ

Realizovana je inicijativa „Ublaži malo zimu“, koja je kao predlog proizašla od Leonite Krasnici, učenice Škole za Aktivizam. Akcija prikupljanja odeće i obuće za lica koja imaju potrebe za to, izvršena je u partnerstvu sa NVO „Syri i vizionit“ i Inovacionog Omladinskog Centra gde je i realizovano ovo sakupljanje odeće i obuće. Prikupljanje odeće i obuće je nastavljeno i jednom javnom aktivnošću na Trgu preko puta Opštine Peć, odakle je izvršena i njihova raspodela. Građani su prihvatili ovu ideju kako bi potpomogli licima koja imaju potrebe dok je raspodela odeće i obuće izvršena uz asistenciju UNICEF-a.

Ovom inicijativom, mladi učesnici Škole za Aktivizam su dakazali da su spremni da se solidarišu sa svim grupama zajednice.





VIŠEBOJNA  
ZEBRA



PRIZREN

## „VIŠEBOJNA ZEBRA“, PRIZREN

Cilj ove javne performanse je povećanje pažnje za bezbednost u saobraćaju kako bi vozači automobila i pešaci poštovali saobraćajne znakove. Od ulica koje su najviše frekventirane od strane učenika a i vozila, u gradu Prizrenu su, one u blizini osnovne niže srednje škole „Mustafa Bakiu“ i „Emin Duraku“ kao i srednje škole „Remzi Ademaj“.

Zbog toga, u blizini ovih škola zebre su dizajnirane tako što bi podstakle pešake a naročito decu kako bi prešli ulicu na predviđenom prelazu dok, za vozače su svetlije boje i приметljive kako bi im najavili da budu pažljiviji dok voze u ovim zonama.

Realizacijom ove inicijative, „EC...“ je uputio poziv svim učesnicima u saobraćaju, da poštuju saobraćajne znakove i da budu pažljivi kako ne bi nikom ugrozili život.





„VIŠEBOJNA  
ZEBRA“, U SELU  
DUBRAVA & VRELO



ISTOČ



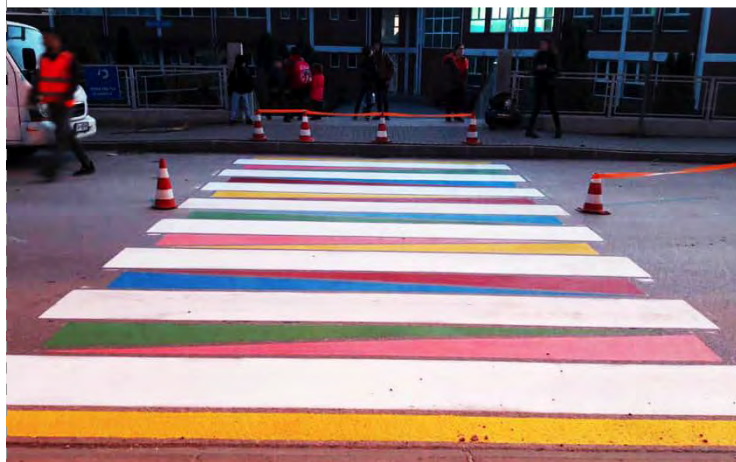


## „VIŠEBOJNA ZEBRA“, U SELU DUBRAVA – ISTOG

Nakon jasne saglasnosti i velikoj podršci koja je data intervenciji EC-a na pešačkim prelazima ispred škola po gradu Prizrenu, u cilju povećanja pažnje vozača tokom prolaska učenika kroz njih, upućeni su mnogobrojni zahtevi za takve intervencije i po drugim gradovima.



Anisa Bicaj i Egzon Behluljaj, učenici Škole za Aktivizam, su ukazali na potrebu za jednu takvu intervenciju ispred škola i u njihovim selima gde su protokolirali zahteve kod dotičnih institucija kako bi dobili dozvolu za realizaciju ove inicijative. S toga, višebojne zebre urađene su zajedno sa učenicima sela Vrelo (ispred škole „Hysni Zajmi“) i u Dubravi (ispred škole „Bajram Curri“) Opštine Istog.





„PARK ZA SVAKOŠ“,  
VIZIJA PROSTORA  
ŠKOLE „SADRI  
DUHLA“



SUVA REKA

## **„PARK ZA SVAKOG“, VIZIJA PROSTORA ŠKOLE „SADRI DUHLA“, SUVA REKA**

Ova inicijativa konsistira sa realizacijom vizije „Park za svakog“ na usluzi škole „Sadri Duhla“ u selu Duhle, Opštine Suva Reka. Predlog za intervenciju u ovom prostoru je došao od Krenare Qatani, učenice Škole za Aktivizam, koja je sugerisala da se, prostor unutar ove škole preuredi u jednu prikladnu i korisnu zonu za sve kategorije zajednice, s obzirom da u ovom selu veoma nedostaju rekreativni prostori. Ovoj viziji prethodila je jedna radionica gde su se stručnjaci koji su bili angažovani od strane EC -a, sastali sa stanovnicima kako bi dobili njihove predloge o viziji ovog parka. Na sastanku održanog sa direktorom ove škole urađena je i prezentacija finalne vizije. Ovaj projekat je takođe dostavljen, lokalnim institucijama upućujući poziv za za njegovu primenu.





DRIKAZIVANJE  
DOKUMENTARCA  
„VIRTUALNO  
PUTOVANJE PO  
MONUMENTIMA  
KULTURNOG  
NASLEĐA“



MALIŠEVO



## PRIKAZIVANJE DOKUMENTARCA „VIRTUALNO PUTOVANJE PO MONUMENTIMA KULTURNOG NASLEĐA“ KIJEVO – MALIŠEVO

U cilju podizanja svesti kod mladih o vrednostima kulturnog nasleđa i prenošenju poruke kod institucija, kako bi oni preduzeli korake u pravcu zaštite starih objekata nasleđa koji su ugroženi, ostvarena je inicijativa „ Virtualno putovanje po monumentima kulturnog nasleđa“. Ova inicijativa je inicirana od strane Grese Toplana, učenice Škole za Aktivizam, u njenom zalaganju za zaštitu bivšeg objekta pozorišta u njenom selu u Kijevu i njegovog povraćaja na korišćenje od strane građana.



U sklopu ove aktivnosti prikazan je jedan dokumentarac sa informativnim sadržajem u vezi sa ugroženim kulturnim objektima a i diskutovalo se zajedno sa učesnicima kako aktivizacijom možemo postići da zaštitimo i funkcionalizujemo ove spomenike. Aktivnost je realizovana u saradnji sa dobrovoljcima i osobljem Omladinskog Centra u Mališevu.



SAY NO TO BULLYING

EC  
NA BUDISAT

ecmandryshe.org

AktRural

Aktivizmi i të rinjve në  
zonat rurale të Kosovës

PREDAVANJE  
„SOCIJALNO  
ISKLUČENJE U  
ŠKOLAMA“



PRIZREN



## PREDAVANJE „SOCIJALNO ISKLJUČENJE U ŠKOLAMA“, PRIZREN

Zamišljena od strane učenice Škole za Aktivizam, Ere Dakaj, ostvarena je inicijativa „Socijalno isključenje po školama“. U sklopu ove aktivnosti prikazan je film „Preko linije“ u osnovnoj školi „Emin Duraku“, koji sadrži jednu tematiku o sprečavanju podstrekivanja po školama. Nakon prikaza filma obavljena je jedna otvorena diskusija gde su učesnici dali svoja mišljenja i utiske o prikazanom filmu a ideatorka je dala detaljan opis kako je došla do ove ideje i kako se treba tretirati ovaj negativan fenomen.

Ova inicijativa je realizovana u saradnji sa učenicima i osobljem škole „Emin Duraku“ u Prizrenu i ekipe realizatora filma „Preko linije“.





BESPLATAN  
PREVOZ ZA  
DOBROVOLJCE  
OMLADINSKOG  
CENTRA



ORAHOVAC





## BESPLATAN PREVOZ ZA DOBROVOLJCE OMLADINSKOG CENTRA, ORAHOVAC

Bleona Morina, učenica Škole za Aktivizam, je zamislila ovu inicijativu pozivajući se na obećanje dato od strane predsednika Opštine Orahovac, za oslobađanje od troškova prevoza za učenike koji dobrovoljno pohađaju pri Omladinskom Centru „SHL – Kosova“.



S toga, dostavljen je spisak imena dobrovoljaca kojima će se omogućiti besplatan prevoz do Omladinskog Centra Opštine Orahovac. Dobrovoljci Omladinskog Centra „SHL Kosova“, u saradnji sa EC-om, uputili su predsedniku opštine Orahovac, g. Smajl Latifiju, zahtev a koji je dobio pozitivan odgovor gde su zatraženi podaci o dobrovoljcima i ostale potrebne informacije kako bi procedura o tome započela.





POSTAVLJANJE  
KUTKA ZA  
KNJIGE "MLADI  
ČITAOCI"



KABAŠ - HAS

## POSTAVLJANJE KUTKA ZA KNJIGE“MLADI ČITAOCI“, KABAŠ – HAS

„Mladi čitaoci“, je inicijativa predložena od strane učenice „Škole za osposobljavanje mladih za aktivizam u zajednici“, Drenuše Morina, koja je identifikovala kao potrebu postojanje jedne biblioteke u sastavu njene škole.

EC u cilju realizacije inicijative „Mladi čitaoci“, uputio je jedan više nedeljni poziv za poklanjanje novih a i upotrebljenih knjiga. Tokom otvorenog poziva za poklanjanje knjiga , građani su svojevolljno, da bi imali bogatu biblioteku u školi „Dëshmorët e Hasit“,u Kabašu, uspjeli da sakupe 253 naslova iz različitih oblasti.

U međuvremenu, tokom prikupljanja knjiga dizajniran je i raft ove biblioteke koji je postavljen i koj je dat na raspolaganju za korišćenje.





POSTAVLJANJE  
KLUPA ZA  
STANOVNIKE  
SELA  
GLOBOČICA



DRAGAŠ



## POSTAVLJANJE KLUPA ZA STANOVNIKE SELA GLOBOČICA - DRAGAŠ

Na predlog Damira Haljiljija i Asmira Abdija, učenici Škole za Aktivizam, postavljene su klupe na putu koji povezuje selo Globočica i Kruševo. Ovo je inicijativa koja je proizašla iz ciklusa vaspitanje za aktivizam.

Ranije su na ovom putu bile postavljene klupe za odmor ali, one su oštćene a i ne postoje više. Zato je procenjeno da za ova dva sela je veoma potrebno postavljanje klupa s obzirom da stanovnici koji se kreću iz sela u selo, imaju potrebu za odmor tokom takvog putovanja.





„DONOVNA  
FUNKCIONALIZACIJA  
DOMA KULTURE“



MAMUŠA



## „PONOVNA FUNKCIONALIZACIJA DOMA KULTURE“ , MAMUŠA

Realizovana je inicijativa „Refunkcionalizacija Doma Kulture“ u Mamuši. Zahtev za funkcionalizaciju ove zgrade je došao od učenika „Škole za osposobljavanje mladih za aktivizam u zajednici“, jer su bili zabrinuti zbog stanja objekta kojji, iako je izgrađen javnim novcem, on ne služi zajednici. U stvari, objekat predstavlja pretnju stanovnicima Mamuše, jer je zapostavljen, bez održavanja te funkcioniše jedino kao mesto gde se sakupljaju otpatci.

U saradnji sa opštinom Mamuša, EC je organizovao čišćenje zgrade i njegovu periodičnu funkcionalizaciju u službi zajednice. S toga, u sklopu ove inicijative priređena je predstava jednog filma za stanovnike ovog naselja.





KAMPANJA  
OSVEŠČIVANJA  
ZA PAŽLIVOST  
TOKOM VOŽNJE



ĐAKOVICA



## KAMPANJA OSVEŠĆIVANJA ZA PAŽLJIVOST TOKOM VOŽNJE, ĐAKOVICA

U Đakovici je organizovana kampanja osamosvešćivanja protivu korišćenje telefona tokom vožnje a koja je poslužila kao poziv za vozače kako bi bili pažljiviji tokom vožnje. Potreba za realizaciju ove inicijative je proizašla od učenika učesnika Škole za Aktivizam, gde je, tokom diskusija proizašla zabrinutost upotreba telefona tokom vožnje vozača, kršeći na ovaj način bezbednost u saobraćaju. Konretno, učenica Kleita Koci, došla je sa predlogom sa ove kampanje a sa ciljem poziva za dodatnu pažnju tokom vožnje.

Ova aktivnost je organizovana u saradnji sa KVRL-OM Đakovica i građanima grada Đakovica, kojom prilikom su podeljeni letci koji sadrže senzibilizirajuće poruke i statistike saobraćajnih udesa koji su se dogodili od 2017 godine u regionu Đakovica i na celom Kosovu.





REALIZACIJA  
MURALA U  
DASAŽU „MAJKA  
TEREZA“



ĐAKOVICA

## REALIZACIJA MURALA U PASAŽU „MAJKA TEREZA“, ĐAKOVICA,

Dobijajući jedan potpuno nov izgled, realizovan je mural pejzaža u ulici „Majka Tereza“ u Đakovici. Autorka ideje za ovu umetničku intervenciju, Era Skivjani, učenica „Škole za osposobljavanje mladih za aktivizam u zajednici“, inicirala je ovu inicijativu polazeći od činjenice da ovaj pejzaž, iako se uopšte koristi neprestano od strane stanovnika naselja i građana, on i dalje ostaje da bude bez održavanja.

Primenjeni višebojni dizajn je preobratio ovaj prostor u jedan poželjan ambijent za stanovnike naselja a ujedno je i povećao bezbednost kretanja. Značaj ove inicijative sastoji se u činjenici što je realizovan od strane samih autora ove inicijative kao i ostalih mladih iz grada Đakovica, podržavaoca ove ideje.





„JEDNA KAFA  
ZA NASLEĐE“



PRIZREN



## „JEDNA KAFA ZA NASLEĐE“, PRIZREN

U dvorištu kuće porodice „Kirajtani“, koja se nalazi u ulici „Šuaip Spahiu“, u Prizrenu, EC je organizovao jednu aktivnost gde su posetioци bili posluženi pićem i slatkišima. Jednodnevni preobražaj ove kuće u jedan prostor kao „kafić“, realizovan je sa ciljem kako bi se prenela poruka da se objekti sa takvim vrednostima mogu preobraziti u objekte za neku drugu turističku destinaciju koja bi podstakla ekonomski razvoj a ujedno, od ovih prihoda poboljšalo bi se stanje, povećali svoju samo-održivost kao i nivo održavanja vrednosti takvih zgrada.

Hrana i tradicionalna pića pripremljena su od strane domaćice kuće koja je ujedno odigrala i ulogu cicerona za vreme dolaska posetioca.

Ovom inicijativom, EC je još jednom zagovarao o korišćenju potencijala kulturnog nasleđa i stvaranja samo-održivosti.



[https://www.facebook.com/ecmandryshe/  
videos/2300853013501508/?epa=SEARCH\\_BOX](https://www.facebook.com/ecmandryshe/videos/2300853013501508/?epa=SEARCH_BOX)

4

MADA INICIJATIVE

## LISTA REALIZOVANIH INICIJATIVA

1. Korpe i klupe za osnovnu školu „Ibrahim Fehmiu“, Prizren,
2. Klupe za školu „Nefit Jusufi“, Skorobišta - Prizren,
3. Besplatan prevoz za dobrovoljce Omladinskog Centra, Orahovac,
4. Zahtev i peticija za postavljanje električnih stubova, Skorobišta- Prizren,
5. Zahtev za postavljanje korpi za otpatke u selu Mazrek – Prizren,
6. Realizacija murala u pasažu „Majka Tereza“, Đakovica,
7. „Park za svakog“, vizija prostora škole „Sadri Duhla“, Suva Reka,
8. Raspodela ekoloških torbi za redukciju plastičnih kesa, Prizren,
9. Postavljanje korpi za jednu sredinu bez otpadaka, Uroševac,
10. Postavljanje korpi za otpatke na trgu „Faruk Elezi“, Klina,
11. Zeleni prostori u dvorištu škole „Bahri Hađa“, Vučitrn,
12. „Basket/ Koš Flaša“ kao jedna kreativna forma reciklacije plastike, Lipljan,
13. Informativna brošura o najproširenijim bolestima, Lipljan,
14. „Ponovna funkcionalizacija Doma Kulture“ , Mamuša,
15. Postavljanje kutka za knjige “Mladi čitaoci“, Kabaš – Has,
16. Postavljanje klupa za stanovnike sela Globočica- Dragaš,
17. „Jedna kafa za nasleđe“, Prizren,
18. „Trotoari pogodni za sve“, Đakovica,
19. „Ključ bezbednosti je u tvojim rukama“, Peć,
20. Peticija za stvaranje laboratorije za hemiju, Peć,
21. Aktivitet dobročinstva „Ublaži malo zimu“, Peć,
22. Parkinzi za bicikliste, Uroševac,
23. Vešalice za gimnaziju „Zenel Hajdini“ Gnjilane,
24. Intervencija sa bojom na javnim prostorima , Elez Han,
25. Markiranje staza za hodanje u parku Moronica, Junik,
26. Klupe za učenike Centra za Nadležnost, Uroševac,
27. Biblioteka za osnovnu školu „Nazim Kokolari“ , Prizren,
28. Peticija za javno osvetljenje u Strofcu – Vučitrn,
29. Zahtev za informacije – Opštinska Direkcija za Obrazovanje, Peć,
30. Zahtev za postavljanje javnog osvetljenja u Grabanici – Klina,
31. Zahtev za informacije – Kosovskoj Policiji, Peć,

32. Zahtev za informacije – DJU i Handikos, Peć,
33. Zahtev i peticija za javno osvetljenje u Tomocu – Istog,
34. Zahtev i peticija za javno osvetljenje u Vitimirici – Peć,
35. Pozorišna predstava “Rodna ravnopravnost“, pravo žena na imovinu i pravo deteta“, Bela Crkva – Orahovac,
36. „Višebojna zebra“, u selu Dubrava – Istog,
37. Pozorišna predstava u srednjoj stručnoj školi „Avdylj Ramaj“, Široko-Suva Reka,
38. Kutija za prikupljanje žalbi učenika, Dečani,
39. Poklon naslova za čitaoce osnovne škole „Idriz Seferi“, Kačanik,
40. Obogaćivanje biblioteke i postavljanje police u osnovnoj školi „Nazmi Pajaziti“, Vitina,
41. Pozorišna predstava „Rodna ravnopravnost“, pravo žena i pravo deteta“, u Džinovce, Suva Reka ,
42. Uređenje prostora u domu staraca, Đurakovac – Istog,
43. Prikazivanje dokumentarca „Virtualno putovanje po monumentima kulturnog nasleđa“ Kijevo – Mališevo,
44. Peticija za postavljanje kontejnera za reciklaciju otpadaka, Drenas,
45. Raft i knjige na bošnjačkom jeziku za

- biblioteku škole „Grnčare“- Prizren,
46. Peticija za postavljanje javnog osvetljenja u Glokovcu, Lipljan,
47. Peticija za renoviranje kutka za igračke za decu, Drenas,
48. Stol za diskusiju „Humanizam i voluntarizam, Lipljan,
49. Peticija za funkcionalizaciju semafora, Mitrovica,
50. Funkcionalizacija parka „Azizi Žilivoda“, Obilić,
51. Klupe u dvorištu škole „Đerđ Kastrioti Skenderbe“, Drenas,
52. Izložba „I ovde sam“ Vučitrn,
53. Predavanje „značaj i koristi Reciklacije“, Podujevo,
54. Renoviranje dvorišta škole u Blinaji – Lipljan,
55. Pozorišna predstava „Rodna ravnopravnost, pravo žena na imovinu i pravo deteta, u Slatini – Kosovo Polje,
56. Ekološka intervencija u ulici „Šefčet Škupi“, u Prištini,
57. „Višebojna zebra“, u selu Vrelo – Istog,
58. Predavanje „Aktivizam mladih i značaj voluntarizma“, Đakovica,
59. Predavanje „Orijentacija u karijeri“, Priština,
60. Snabdevanje laboratorije za hemiju sa laboratorijskim posuđem u srednjoj školi „Dževdet Doda“, Priština,



61. Pozorišna predstava „Rodna ravnopravnost, pravo žena na imovinu i pravo deteta“, u Koriši – Prizren,
62. Predavanje o Građanskom Aktivizmu, Dragaš,
63. Akcija čišćenja i kampanja osveščivanja, Mamuša,
64. Umetnička intervencija poziva za više zelenila, Kosovo Polje,
65. Debata „Zelena Agenda Župe- Izazov ili potencijal“, Prizren,
66. Postavljanje korpi za otpatke, Globočica – Prizren,
67. Predavanje „Socijalno isključenje u školama“, Prizren,
68. Promovisanje efikasnosti energije kod građana Prizrena,
69. Poklanjanje knjiga za školu „Mitruš Kuteli“, Priština,
70. Predavanje „Stručna Orijentacija“ u gimnaziji „Sami Frašeri“, Priština,
71. Kampanja osveščivanja za pažljivost tokom vožnje, Đakovica,
72. „Višebojna zebra“, Prizren,
73. Poklanjanje knjiga za školu „Fehmi Agani“, Klina,
74. Mural u parku Moronica – Junik,
75. Otvaranje stranice Facebook “OKY - Opportunities for Kosovar Youth”- Uroševac,
76. Stvaranje rampe po ulicama grada, Peć,

77. Osnaživanje žena pomoću veština domaće radinosti, Prizren.
78. Snabdevanje škole „Aleksandar Đuvani“ sa geografskim kartama i periodičnim sistemima, Podujevo,
79. Umetnička intervencija u školi „Hivzi Sulejmani“, Kosovo Polje,
80. Predavanje o zaštiti ambijenta u Mamuši,
81. Umetnički murali u osnovnoj školi „Martin Camaj“, Gurakoc – Istog,
82. Kutija za prikupljanje žalbi učenika, Kačanik,
83. Postavljanje bioloških filtera vazduha u laboratoriji osnovne škole „Ibrahim Fehmiu“, Prizren,
84. Postavljanje klupa u dvorištu osnovne škole „Grnčare“ u Grnčaru – Prizren,
85. Biblioteka za osnovnu školu „Motrat Qiriazii“, Prizren,
86. Intervenisanje „Učionica u prirodi“, osnovne škole „Emin Duraku“ Prizren,
87. Pozorišna predstava u osnovnoj školi “Vaso Paš Škodrani“, Lešane- Suva Reka,
88. Pozorišna predstava, Rodna ravnopravnost, pravo žena na imovinu i pravo deteta“, u Bardhoshu – Priština.





S

SLUČAJI USPJEHA

**5. Prezentiranje dobrih slučajeva kao i onih manje dobrih, u poređenju sa uspešnim slučajevima u regionu i u svetu.**

### **5.1. Slučajevi aktivizma i volunjarizma mladih u regionu i u svetu**

Organizovana Aktivnost mladih u regionu i u svetu govori o uspešnim pričama što se tiče realizovanih projekata koji imaju za cilj poboljšanje života u zajednici. Obuhvatanje mladih u inicijativama koja su imala veliki uticaj na celu zajednicu i nije nešto novo a

ni praksa koja pripada samo jednoj određenoj državi.

U cilju povlačenja paralelizma sa dobrovoljnim aktivnostima mladih po Opštinama Kosova u sklopu kadra projekta " Ruralni Akt (RuralAct) –aktivizma mladih po ruralnim zonama Kosova“, u sklopu ove pubikacije uviđen je značaj rasklapanja obuhvatnosti u sstavu aktivizma u zajednici u sklopu organizacije "SPUR - IDEAS + ACTION FOR A BETTER CITY" u SAD i organiza“prostoRož” u Sloveniji.





“SPUR - IDEAS + ACTION FOR A BETTER CITY”, je organizacija koja ima osnovu u zajednici koja deluje u San Francisku, San Jose i Oakland. Njen cilj je suportacija neformalnih grupa sa ciljem kako bi uticale na procese urbanog planiranja i poboljšanja života u zajednici na nezavisan način, bez da bude može pod uticajem politike vlade.



Ova organizacija nudi obuhvatanje po redovnoj osnovici mladih koji, na dobrovoljan način iniciraju i vode razne konkretne projekte a koji kao rezultat imaju preduzimanje neposrednih intervencija na raznim prostorima zajednice.

Osim stvaranja istraživačkih dokumenata i konkretnih projekata, značajno je i obuhvatanje mladih, učenika i studenata, predlozima koji daju jednu drugu viziju za grad u kojem ova organizacija deluje. Ovde se stavlja naglasak na viziju za grad bez automobila, sa više biciklizma, sa više zelenih prostora, slobode i kretanja po trotoarima itd.





“**prostoRož**” je kulturna zajednica koja ima svoju bazu u Sloveniji a ima za cilj poboljšanje života po javnim prostorima i sve drugo što se nadovezuje sa javnošću. Ova zajednica “upotrebljava”/ „koristi” mlade i decu kako bi eksplorirala za potrebe zajednice, praktično za stanovnike određenih lokacija a u cilju adresiranja njihovih lokalnih i centralnih politika i njihovom poboljšanju. Ova zajednica pažljivo razmatra adresirane probleme od strane zajednice i angažuje se za poboljšanje njihovih potreba preduzimajući direktne akcije. Značaj ove zajednice je u vaspitanju novih generacija o značaju aktivnog učešća u poboljšanju života u zajednici. Prema ovoj organizaciji, minimalne intervencije po javnim prostorima su dovoljne da bi se ubedili mladi da njihov aktivizam utiče na poboljšanje života u zajednici.

Njihove akcije, koje su usko povezane i sa opštinskim direktoratima, drugim kulturnim organizacijama i relevantnim institucijama, imajući u fokusu građanina, sa posebnim naglaskom na mlade i decu i zahteva koje oni adresiraju.

## 5.2. Dobri slučajevi i oni manje dobri – priče uspeha

Oslanjajući se na aktivnosti istraživanja od strane sličnih organizacija u regionu i fokusu mladih na inicijativama koje se tamo odvijaju, uviđa se da se uvek ideje za inetervenisanje i akcije zasnivaju na potrebe i zahteve koje oni imaju u zajednici u kojoj oni žive i rade.

U upoređenju sa inicijativama koje su preduzete od strane mladih učesnika “Škole za osposobljavanje mladih za aktivizam u zajednici”, ističe se da, neki od adresiranih problema su se ponavljali u nekim školama i u nekim opštinama, šaljući (potrebu) ponavljanja inicijativa.

Po značaju adresiranog problema, načinu adresiranja i podršci preduzetih inicijativa koje su preduzete od strane šire zajednice (neposrednih korisnika), preduzete inicijative od strane mladih Škole za Aktivizam se mogu grupisati u sledećim stubovima uspeha:

### **KUTAK ZA ČITANJE U ŠKOLSKIM OBJEKTIMA**

Jedan znatan broj zamišljenih ideja u sklopu ovog projekta imali su kao osnovicu potrebu za obogaćivanje kutka za čitanje u sklopu školskih objekata. Ideje za ove intervencije govore o činjenici da, nasuprot velikih

investicija u izgrađivanju i poboljšanju infrastrukture škole u svim opštinama Kosova, učenicima su oduzeta njihova prava o njihovim potrebama da čitaju i da imaju pristupa informacijama.

S toga, adresiranje ovog nedostatka sa kojim se suočava sistem obrazovanja na Kosovu, može se smatrati kao vaoma značajan korak, uzimajući u obzir da ovo adresiranje dolazi upravo od samih učenika.

Inicijative za realizaciju mini-biblioteka su inicijative koje upućuju poziv za institucionalno angažovanje u buduće koje će omogućiti učeniku Kosova da čita i da bude što više informisan. Kutci/ćoškovci za čitanje koji su ostvareni u sklopu projekta ima služiti ne samo učenicima inicijatorima već i generacijama koje dolaze. Javne akcije za prikupljanje fondova knjiga su u mnogome imale uticaja na osavešćivanju lica da, poklanjanje knjiga i dobrovoljno pristupanje u ovim inicijativama, ima neposredan uticaj i u poboljšanju uslova za obrazovanje mladih.

### **SREDINA I ZELENE POVRŠINE**

Orijentacija jednog velikog broja inicijativa za poboljšanje kvaliteta javnih prostora, sa posebnim naglaskom na dvorišta i školske objekte, je dokazala da su mladi zainteresovani za pitanja u kojima se radi o

sredini. Predlozi i njihovo priključivanje po akcijama kako bi se povećale zelene površine, postavile klupe i drugi urbani prateći nameštaj kao i instaliranje sistema za reciklaciju putem kategorisanih korpi za otpatke, dokazuje da postojeće stanje sredine po opštinama Kosova nije prošlo a da nije bilo primećeno od strane mladih Kosovara. Njihove intervencije se mogu okarakterisati kao storije/priče uspeha, uzimajući u obzir da govore o njihovom aktivizmu i volutarizmu za poboljšanje stanja naše sredine.

#### **DISKUSIJE O RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI**

Veliko interesovanje učenika mnogih škola po opštinama Kosova, da prate neku kulturnu aktivnost odnosno pozorišnu predstavu koja je imala za osnovu rodni odnos i pravo na nasleđe, govore ponovo o osavešćivanju mladih što se tiče rodne ravnopravnosti i o drugim shvatanjima u zajednici. Obuhvatanje mladih u diskusijama u vezi sa ovom temom i interesovanje da u buduće njihove tačke gledišta o rodnoj ravnopravnosti zabeleže promene, mogu se smatrati bez sumnje kao storje uspeha. Ova inicijativa i potreba da se ona ponovi u nekoliko Kosovskih opština, takođe govori o potrebi za reformu sistema vaspitanja putem obuhvatanja takvih aktivnosti,

slobodnih i ne-formalnih, u cilju diskutiranja osetljivih tema a ponekad i tabu tema.

#### **BUDUĆNOST I ORIJENTACIJA U KARIJERI**

Dobrodošlica predavanju „Orijentacija u karijeri“, po raznim školama na Kosovu, je dokazala da mladi imaju neophodnu potrebu za jednu otvorenu diskusiju kako bi bili povezani sa njihovom budućnošću a naročito u momentima kada oni treba da donesu velike odluke prilikom odabira njihovih struka. Nedostatak jedne takve diskusije u sklopu redovnog nastavnog procesa je identifikovan od strane samih učenika, učesnika Škole za Aktivizam. S toga, predlog ove inicijstive, bez sumnje se može proceniti kao veoma potrebnom i kao dodatnu vrednost za naš sistem obrazovanja, ukoliko nastavi da se primenjuje od strane obrazovnih institucija.

#### **LABORATORIJE I PRAKTIČAN RAD**

Predlog za poboljšanje stanja laboratorija u sklopu školskih objekata po kosovskim opštinama, identifikovali su jedan drugi nedostatak koje imaju postojeće škole. Štaviše, ove inicijative su pokazale i zainteresovanost mladih i značaj koji oni uviđaju u razvoju praktičnog rada u sklopu tradicionalnog sisistema obrazovanja. Zbog toga, inicijative preduzete od strane učenika



za povećanje laboratorijskih posuda, karti i ostalog relevantnog materijala, možemo smatrati kao jedno dostignuće projekta za bolju stručnu pripremu mladih.

## **ZAHTEVI I PETICIJE**

Angažovanje mladih u adresiranju svojih zabrinutosti putem zahteva i peticija dokazuje o njihovom osamosvešćivanju, kako jedna grupa zajednice može poboljšati život u zajednici, utičući na lokalne i centralne politike. Zahtevi za pristup javnim dokumentima za određene slučajeve pružanja javnih usluga itd., su samo neka od pitanja koja su adresirana od strane mladih. Ovaj demokratski način podnošenja zahteva sa njihove strane kao marginalizovana grupa našeg društva, dokazuje njihovo ojačanje putem mehanizma projekta „Ruralni akt (RuralAct“) – aktivizma mladih u ruralnim zonama Kosova“.

Osima slučajeva koji se mogu okarakterisati kao priča uspeha, neke od inicijativa predloženih od strane mladih aktivnih u sklopu projekta, mogu se okvalifikovati kao manje dobre ili manje uspešne. Jedan od indikatora za njihovu kategorizaciju kao manje uspešne je činjenica što one nisu našle primenu/obnavljanje u upoređenju sa gorenavedenim inicijativama. Kao ostali

indikator se može smatrati činjenica što nisu praćene diskusijama na socijalnim mrežama.

Sve se ovo može nadovezati sa činjenicom da su, inicijative kvalitetnih direktnih intervencija podstakli više interesovanja u redovima neposrednih i posrednih korisnika akcija dok, inicijative vrste kampanje osamosvešćivanja ili stolovi za diskusiju su sada već potrošene forme aktivizma u zajednici i kao rezultat, nisu podstakle interesovanje.

S toga, manje uspešnim se mogu smatrati :

## **KAMPANJE SAMOOSVEŠĆIVANJA**

Adresiranja tematika koje zabrinjavaju zajednicu putem kampanja samoosvešćivanja sada su već ponovljene forme i kao takve nisu mnogo podstakle interesovanje u poređenju sa neposrednim intervencijama.

## **STOLOVI ZA DISKUTIRANJE**

Diskusije o tematikama koje zabrinjavaju mlade, putem stolova za diskutiranje rezultirali su kao manje efektivne nego što je jedna neposredna intervencija. Uslovno, mladi su pokazali više interesovanja za realizaciju jedne inicijative npr. Uređenje

jedne nagibi za lica sa ograničenim sposobnostima i eliminisanju njihovih konkretnih problema sa pristupačnošću, nego diskusije i teoretske mogućnosti da bi poboljšali ovo pitanje (a koje su diskusije obično završile bez nekog konkretnog uticaja u eliminisanju problematika).

### 5.3. Šta dalje? Grupe budućnosti

Sa završne radionice projekta "Ruralni Akt (RuralAct) – aktivizma mladih u ruralnim zonama Kosova", rezultatiralo je kao potreba za formiranje pet ne-formalnih grupa koje će imati kao fokus tretiranje četiri odnosnih tema.

#### **GRUPA 1 – NE-FORMALNO VASPITANJE**

Fokusirajući se na Opštinu Priština, Opštinu Podujevo i na Opštinu Kosovo Polje, ova grupa, će preuzeti inicijativu za razvoj ne-formalnog vaspitanja, koji će za cilj imati osposobljavanje mladih za tematike i razne oblasti delovanja.

#### **GRUPA 2 – SUZBIJANJE POJAVE BULIZMA**

Fokusirajući se na Opštinu Drenas, Opštinu Lipljan, Opštinu Mitrovica, Opštinu Obilić, Opštinu Skenderaj (Srbica) i Opštinu Vučitrn, ova grupa će preuzeti akcije i kampanje osveščivanja za suzbijanje pojava bulizma po školama, ciljajući na eliminisanju slučajeva raznih podstrekivanja.

#### **GRUPA 3 – SPORT I ZDRAVLJE**

Fokusirajući se na Opštinu Gnjilane, Opštinu

Uroševac, Opštinu Štimlje, Opštinu Kačanik, Opštinu Kamenica, Opštinu Elez Han i Opštinu Štrpce, ova grupa će se angažovati na poboljšanju komponenti razvoja sportskih aktivnosti u sklopu škola, koje bi imale neposrednog uticaja i na kvalitet zdravlja učenika.

#### **GRUPA 4 – AKTIVIZAM MLADIH NA RAZVOJ TURIZMA**

Fokusirajući se na Opštinu Peć, Opštinu Dečani, Opštinu Junik, Opštinu Klina, Opštinu Istog, ova grupa će se angažovati na promovisanju turističkih atributa ovog regiona, putem realizacije promocijnih materijala i pratećih aktivnosti.

A vertical yellow strip on the left side of the page, with a jagged, torn-paper edge at the bottom.

6

PREPDRUKE

## 6. Zaključci i preporuke

Uputstvo “AKTIVIZAM U ZAJEDNICI – je knjigica/uputstvo o dobrim praksama u zajednici”, koje daje sledeće preporuke:

### za obrazovne institucije na centralnom i lokalnom nivou

- ◎ Angažovanje u pronalaženju modaliteta za podsticaj aktivizma i voluntarizma među mladima,
- ◎ Pružanje mogućnosti obuhvatanja mladih u procese odlučivanja i projekte, gde su neposredni ili posredni korisnici mladi
- ◎ Angažovanje mladih za identifikaciju njihovih potreba i motivaciju za njihovo adresiranje putem raznih metodologija,
- ◎ Tretiranje mladih kao ravnopravnu grupu sa ostalim grupama zajednice
- ◎ Angažovanje mladih u van-kurikularnim aktivnostima
- ◎ Promovisanje aktivizma i voluntarizma.

### za upravljačke organe u opštinama Kosova

- ◎ Pronalaženje modaliteta za smanjenje nivoa socijalne isključenosti mladih (sa naglaskom na ruralna područja)
- ◎ Uključivanje mladih u aktivističke i volonterske inicijative na redovnoj godišnjoj osnovi
- ◎ Uključenje mladih u javne diskusije o kapitalnim investicijama u prostore u kojima žive i posluju i razmotrite njihove zahteve.
- ◎ Promovisanje aktivizma i volontiranja

### za mlade

- ◎ Promovisanje i održavanje aktivističke duše u životu
- ◎ Dobrovoljno angažovanje za dobrobit zajednice
- ◎ Angažovanje u van-kurikularnim aktivnostima
- ◎ Obuhvatanje u situacijama odlučivanja, javne diskusije i u događajima od interesa za budućnost zajednice
- ◎ Bezkompromisno adresiranje zabrinutosti, zahteva i njihovih ideja u relevantnim institucijama.

7

ZA EC

## **EC Ma Ndryshe**

EC je organizacija zajednice, osnovana 2006 godine, koja se angažuje za avanciranje demokracije na lokalnom nivou na Kosovu. Organizacija radi sa jednim znatnim delom grupa zajednica vršeći neprestani pritisak nad lokalnim vlastima a u cilju njihovog sveobuhvatnijeg, transparentnog i odgovornog rukovođenja.

EC se angažuje za aktivno građanstvo u oblikovanju životnog ambijenta podstičući jedno pravo organizovanje zajednice, demokratizaciju institucija i obogaćivanju kulturnog života po glavnim centrima Kosova sa fokusom na Prizren i Prištinu.

Od januara 2015 godine, EC funkcioniše sa sledeća tri programa: Sveobuhvatni Grad (mobilizacija zajednice), Dobro rukovođenje (monotorisanje i zagovaranje) i Istraživanje (proizvođenje znanja).

EC se angažuje za sveobuhvatne gradove/opštine a posebno sa za one koji imaju manje pristupa i mogućnosti da utiču. U svojem 13-esto godišnjem radu EC je fokusiran na mobilizaciji zajednice dajući prednost grupama koje su nedovoljno zastupljene. Ova angažovanost je svrstala EC


na vrhu organizacija zajednica na Kosovu. Jedna od uočljivih metodologija EC-a je ona o urbanom planiranju uz učešće, čiji rezultati su veoma dodirljivi u opštini Prizren.

Za većinu građana Prizrena, a i za neke druge lokacije na Kosovu, EC se smatra kao jedna veoma kredibilna adresa za dalje upućivanje potreba, zahteva i interesa zajednica. EC, je radio i nastavlja da radi usko sa LOS-om, starijim osobama, ženama i devojkama, sa in-formalnim stanovnicima naselja, sa nevećinskim zajednicama, umetnicima, ambijentalistima i mnogim drugima, svakodnevno zajedno se zalažući kako bi preobratali potrebe građana u odluke i dejstva institucija. Istovremeno, EC je formirao lokalne grupe zajednica na nivou naselja i sela u opštini Prizren dok je, od 2018 godine ovakvu praksu preneo i po drugim opštinama Kosova (sve do 2020 godine, cilja da se proširi i do deset opština). Osim zajedni-čarskog angažovanja EC je poznat i po konsistentnom zagovaranju za zaštitu urbanih struktura gradova Kosova, sa fokusom na kulturne prirodne vrednosti nasleđa.

Putem široke mreže stručnjaka sa kojima saraduje po redovnoj osnovi, EC je razvio visoki standard kvaliteta što se tiče usluga

koje pruža i proizvoda koje ostvaruje. Organizacija je bila i nastavlja da bude neposredan doprinosioc u sastavljanju jednog znatnog dela javnih politika na centralnom i na lokalnom nivou. Istovremeno, EC ima dodatnu regionalnu i međunarodnu prisutnost putem svojih značajnih mehanizama stručnog omreživanja civilnog društva.





[www.ecmandryshe.org](http://www.ecmandryshe.org)